

Kävelleen kohti urbanisoituvaa yliopistokampusta

Katariina Rauhala
Pro gradu- tutkielma
Johtamiskorkeakoulu
Ympäristöpolitiikka ja aluetiede
Huhtikuu 2017
Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu

Tutkimus käsittelee kävellessäyyden merkitystä yliopistokampuksien kehittämisessä ja elävöittämisessä. Tutkimuksessa on haastateltu viiden yliopistokampuksen alueelta tavoitettuja satunnaisia käyttäjiä, yhteensä 25 ihmistä, jotka olivat pääosin opiskelijoita. Tutkimuskohteiksi valikoituivat välittömästi keskustan liepeillä sijaitsevat yliopistokampukset Turusta, Vaasasta, Jyväskylästä, Tampereelta ja Joensuusta Itä-Suomen yliopiston kampus.

Pääasiallisena tutkimusongelmana lähestytään kysymystä, miten kävellessäyyden teemat, jotka on luotu kaupunkisuunnittelun tarpeisiin, soveltuvat kampuksien tarkasteluun. Lisäksi sitä, miten kokemustietoa voidaan hyödyntää tutkittaessa kampuksien kävellessäyyttä ja sen kehittämistä. Tässä tutkimuksessa kävellessäyyden teemoiksi on nostettu hyödyllisyys, turvallisuus, mukavuus ja mielenkiintoisuus. Kaupunkisuunnitteluun luodut suoraviivaiset askeleet kävellessäyyden kehittämiselle eivät näyttäisi suoraan soveltuvan yliopistokampuksien kontekstiin, mutta toki niitä voidaan jatkojalostaa suomalaisten keskustakampuksien erityisyys huomioiden.

Käyttäjiltä kerätty aineisto osoittaa, että tutkittuja kampuksia ja niiden ulkotiloja pidetään nykyisin pääsääntöisesti viihtyisinä ja vihreinä. Tässä tutkimuksessa on haluttu herätellä keskustelua kävellessäyyden merkityksestä siinä valossa, että tutkittujen kampuksien maankäyttöä tullaan tehostamaan ja siten nykytilanne tulee muuttumaan. Voidaanko tiiviimmän maankäytön ohella panostaa kävellessäyyteen kampuksilla ja vaikutetaanko sillä kampuksien käyttäjien kokemaan tilassa viihtymiseen?

Tutkimuksessa nostetaan esiin haastatteluaineistosta havaittuja kehittämiskohteita kustakin kampuksesta. Lisäksi pohditaan kokemustiedon ristiriitaisuutta kampuksien kehittämisen työkaluna. Tutkimuksen tarkastelun tuloksena löytyi Turun kampukselle kehitysidea selkeämpien opasteiden, reittien ja rakennuksien merkitsemiseksi. Vaasan kampukselle kehitysideoiksi nousivat tuulensuojat ja pienten oleskelupaikkojen muodostaminen ulkotiloihin. Jyväskylässä kehityskohta liittyi päärakennukselle johtavan tien selkeyttämisestä ja sen ottamisesta laajemmin kävelijöiden käyttöön. Tampereen kehityskohteeksi nousi saavutettavuus Tullinalueen suunnalta. Tutkimuksen tuloksena nostaisin Joensuussa kehityskohdaksi ulkona olevien oleskelupaikkojen muodostamisen ja tupakointipaikan siirtämisen syrjemmälle.

Tutkimuksessa pohditaan kävellessäyyden merkitystä ihmisten houkuttelemisessa kampuksien alueille eli niiden elävöittämistä. Tutkimusaineiston mukaan, kävellessäyyden teemoihin panostava kampuskehittäminen ei näytä olevan tärkein työkalu uusien yliopisto-opiskelijoiden houkuttelemisessa, mutta kampuksien elävöittäminen vaatii alueille muitakin käyttäjiä. Kampukset ovat osa tiivistyviä kaupunkirakenteita, jolloin yhä suurempi joukko ihmisiä kulkee kävelyetäisyydellä yliopistokampuksista. Näiden potentiaalisten käyttäjien houkuttelu kampuksille on seuraava askel, kun halutaan avata kampukset 24/7 käyttöön. Tässä kehityksessä näen

mielenkiintoisen kävely-ympäristön antavan paljon eväitä. Uskon, että käveltävyyden huomioiva ja mielenkiintoisia tiloja luova kehityssuunta voi nousta merkittävään asemaan ja nostaa kampukset aivan uudelle tasolle.

Asiasanat: käveltävyys, kampuskehitys, kokemustieto, elävöittäminen

Kiitokset

Haluan kiittää työni ohjaajaa Professori Jouni Häkliä.

Työn on mahdollistanut Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n rahoittama projekti Keskustakampus 24/7- Suomen keskustakampusten elävöittäminen ja Tampereen Yliopiston Tukisäätiön stipendi, Kiitos. Kiitän projektin ohjausryhmää, Jouni Häkliä, Olli Niemeä, Juho Rajamäkeä ja Heidi Sumkinia, erityiskiitos teille kaikille poikkitieteellisistä keskusteluista. Teidän kanssa käydyt keskustelut avasivat uusia näkökulmia, haastoivat omaa ajattelua ja johdattivat aina vain uusille ajatuspoluille. Oli hienoa päästä mukaan hankkeeseen ja oppia kampuskehittämisestä mielenkiintoisia taustoja sekä uusia tuulia.

Käytän myös mahdollisuuden kiittää perhettäni, miestäni ja lapsiani, tuesta ja ymmärryksestä arjen ajankäytön haasteissa. Kiitän myös vanhempiani ja appivanhempiani lastenhoitoavusta ja tuesta tämän tutkielman kirjoitusprosessin aikana.

- Katariina Rauhala

Sisällys

1	Lähtökohdat	6
1.1	Taustaa	6
1.2	Käveltävyys ennen ja nyt	7
2	Tutkimustehtävä ja menetelmä	10
2.1	Tutkimuskysymykset	10
2.2	Aineisto ja sen analysointi	11
3	Tapauksena yliopistojen keskustakampukset	14
3.1	Kampus elettyä tilana	14
3.2	Kampusalueiden tarjoutuminen	16
4	Käveltävyys	20
5	Urbanisoituva yliopistokampus	25
5.1	Pala kaupunkia vai pala kaupungissa?	25
5.2	Käveltävyys kampuksilla	29
6	Viisi erilaista kampusta	32
6.1	Turun kampus mäen laella	35
6.2	Vaasan kampus meren rannalla	39
6.3	Jyväskylän kampus metsän siimeksessä	42
6.4	Tampereen kampus urbaanissa risteyksessä	45
6.5	Kotoisa Joensuun kampus	48
7	Teemakuvien maailmassa	51
7.1	Kävellen palveluiden pariin	52
7.2	Viihdytään urbaanissa ympäristössä	53
7.3	Piiloon vihreään keitaaseen	55
7.4	Kokemustiedon ristiriitaisuus	56
8	Ihan viihtyisä kampus	58
9	Kaupunkilaisten kampus	63

1 Lähtökohdat

1.1 Taustaa

Tämän tutkimuksen työstäminen on lähtenyt liikkeelle kiinnostuksestani kaupunkien kehittämistä kohtaan. Olen sitä mieltä, että olemme todistamassa jonkinlaista murrosta kaupunkilaisten ja kaupunkisuunnittelun kulttuurissa. Minua kiinnostaa urbaaneiden ympäristöjen inhimillinen mittakaava, jonka mittatikkuna voidaan käyttää käveltävyyttä. (Kuoppa, 2016, 34) Käveltävyys on nostettu kaupunkisuunnitteluun liittyviin keskusteluihin erityisesti Yhdysvalloissa, mutta enenevissä määrin myös Suomessa. Tähän liittyvää tutkimusaihiota pohtiessani, sain ehdotuksen lähteä tutkimaan yliopistojen keskustakampuksien elävöittämistä. Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:llä (SYK) oli käynnistymässä projekti urbanisoituvan yliopistokampuksen ja sen kehittämisen tutkimisesta, jonka yhteydessä tämä pro gradu-tutkielma ja Tampereen teknillisessä yliopistossa opiskelevan Heidi Sumkinin diplomityö on tehty. Urbanisoituvaa ympäristöön ja sen elävöittämiseen linkittyy mielestäni saumattomasti käveltävyyden tematiikkaan, sillä ihmiset ovat elävöittämisen keskiössä. Käveltävyyden parantamiseen ja alueiden elävöittämiseen liittyy hyvin keskeisesti samat teemat ja keinovalikoimat.

Käveltävyys ja sen kehittäminen on mielestäni teema, joka vaatii ihmisten ja suunnittelijoiden välille aidon vuorovaikutuksen. Käveltävyys on niin voimakkaasti liitoksissa käyttäjien kokemukselliseen ulottuvuuteen, että sitä ei voida suunnitella täysin ilman käyttäjien osallistumista itse suunnitteluun, tai ilman kokemustiedon keräämistä ja huomioimista. Olen ollut huomaavinani, seurattessani kaupunkisuunnitteluun liittyviä keskusteluita, että suunnittelun ja asukkaiden antamien merkityksien välillä ei löydetä aitoa linkkiä toisiinsa.

Jenni Kuoppa kuvaa väitöskirjassaan, kuinka kaupunki luo maan päällystämällä homogeenisen, jo-olemassaolevan (ei-muotoutuvan) elottoman pinnan, joka tarjotaan passiivisille käyttäjille. (Kuoppa, 2016, 56) Kuinka pääsisimme tilanteeseen, jossa käyttäjien kokemukset ja merkitykset olisivat mukana luomassa ympäröivää maisemaamme? Kuinka saisimme urbaanista ympäristöstä joustavan ja ihmisten omaehtoisen toiminnan sallivan areenan?

Minua kiehtoo, miten alueen käyttäjien ja asukkaiden tuottama kokemustieto voitaisiin ottaa osaksi laadukasta suunnittelua? Miten niin sirpaleinen ja yksilökeskeinen tieto voidaan liittää osaksi jotain laajempaa kokonaisuutta? Uskon, että niin suunnittelijoiden kuin käyttäjienkin tuottama tieto ovat molemmat tärkeitä. Mielenkiintoista on selvittää, minkä tyyppisiä asioita suunnittelija huomioi käveltävyyden kontekstissa, ja minkälaisia käyttäjä?

Näitä mietteitä lähden jalostamaan tässä tutkimustyössäni, joka tarkastelee käveltävyyden ulottuvuuksia Tampereen, Vaasan, Joensuun, Jyväskylän ja Turun yliopistojen keskustakampuksien kehittämisessä ja elävöittämisessä.

1.2 Käveltävyys ennen ja nyt

Käveltävyyden käsite on nostettu kaupunkisuunnittelussa näkyvään osaan. Käveltävyyden käsitteen tuominen suunnitteluun jatkaa inhimillisen mittakaavan korostamisen polkua. Sen voidaan katsoa alkaneen Jane Jacobsin nostattamasta herätyksestä siitä, miten me suunnittelemme ja näemme kaupungit. Vuonna 1999 julkaistussa artikkelissa Edward T. McMahon nostaa esiin viisi tärkeintä huomioitavaa kokonaisuutta kaupunkien kasvun ja kehityksen suuntalinjoiksi. Nämä suuntalinjat on mahdollista kytkeä käveltävyyden teemoihin. McMahon pyrkii edistämään kaupunkien eheyttämistä eriytyvän kasvun sijaan. (McMahon, 1999) Käveltävyys käsitteenä on uudehko, mutta sen alla korostuvat teemat eivät ole uusia puheenaiheita kaupunkisuunnittelun kentällä. Käveltävyyttä on tutkittu paljon Yhdysvalloissa, mutta myös Suomessa on sen teemat nousseet kaupunkitutkimuksen kohteeksi ja kaupunkisuunnittelijoiden pöydälle. Jenni Kuoppa on tutkinut väitöskirjassaan kävelyn lupauksia. Tutkimuksessaan hän hienosti nostaa esiin kävelijöiden arjen ja kaupunkisuunnittelun tarjoaman tilan ristiriitaisuuksia ja potentiaaleja. Kuoppa on tutkinut aihetta tapaustutkimuksien kautta, joissa hän on tehnyt kävelyhaastatteluita asukkaiden kanssa. Hänen mukaan tapaustutkimus ja kokemustieto ovat hyvä väylä tutkia käveltävyyttä, joka on hyvin kokemussidonnainen tutkimuskohde. (Kuoppa, 2016) Kuopan mukaan ”kävelijöiden kokemukset ja heidän ympäristösuhteensa ovat yhtä todellisia kuin kaupungin mitattavat ominaisuudet ja niillä on hyvin konkreettisia vaikutuksia kaupunkiin.” (Kuoppa, 2016, s. 252)

Jan Gehl on tanskalainen arkkitehti, joka on uransa aikana panostanut urbaaneiden alueiden kehittämiseen miellyttävimmiksi kävelijöille ja pyöräilijöille. Gehlin mukaan alueiden yksityiskohdat ja muotoilu määrittelee lopulta koko alueen laadun. (Gehl, 1987, s. 129)

Käveltävyys on tärkein avain, kun haluamme kiinnittää huomiota liikkumisen verkostojen ympäristöystävällisyyteen. Se saattaa olla yksi syy, miksi käveltävyys on noussut tässä ajassa niin tärkeäksi lähestymissuunnaksi aluesuunnittelussa. Maapallon rajalliset resurssit ollaan viimein ymmärtämässä ja se pakottaa meidät tarkastelemaan elämäntyyliämme uudestaan. Käveltävyydellä ja siihen panostamisella arvioidaan olevan kestävä kehityksen ohella myös paljon muitakin positiivisia vaikutuksia alueisiin ja ihmisiin, kuten sosiaaliseen elämään, terveyteen ja jopa talouteen. Käveltävyyden korkea taso nostaa alueiden asuntojen arvoa ja tuo enemmän asiakkaita kivijalkaliikkeisiin. (Park, 2008)

Käveltävyyteen liittyy läheisesti inhimillinen mittakaava ja sosiaalinen katuelämä, jotka Jane Jacobs nosti kaupunkisuunnitteluun liittyvään keskusteluun 1960-luvulla. Jacobsin jälkeen on alettu puhua uudesta urbanismista, joka keskittyy ympäristöystävällisyyteen, ihmisen mittakaavaan (kävelyyn) ja sekoitettuihin toimintoihin. Tämä tutkimus nojaa uusurbanismiin liittyvään arvokäänteeseen, jossa ihmiset viihtyvät urbaaneissa, kävellessä nautittavissa, ympäristöissä. Uusi urbanismiliike on syntynyt 1980-luvulla USA:ssa. Liike syntyi vastalauseeksi amerikkalaisten pientalolähiöiden synnyttämille ekologisille, esteettisille ja sosiaalisille ongelmille. Ratkaisuna näille ongelmille ryhmä yhdyskuntasuunnittelijoita ryhtyi suunnittelemaan kaupunkirakennetta, joka on suhteellisen tiivis, selkeästi hahmotettavissa ja ei perustu yksityisautoiluun, vaan nimenomaan mahdollistaa kävelyn ja julkisten liikennevälineiden käytön. (Kyttä, 2006) USA:n kaupungit ovat erilaisia Suomen kaupunkeihin verrattuna ja niissä nousi akuutti ongelma keskustojen köyhtymisessä, johon käveltävyys ja elävöittäminen pyrkivät vaikuttamaan. Voimme kuitenkin ottaa oppia käveltävyyden tutkimuksista ja sen lisäämisen keinoista keskustojen elävöittämisessä. Charles Montgomeryn (2013) mukaan onnellinen kaupunki on sellainen, jossa sosiaalisesti aktiiviset ihmiset kävelevät tai pyöräilevät töihin ja kouluun. Käveltävyyden etujen puolestapuhuja on useita, mutta käytän tässä työssäni erityisesti Jeff Speckin (2012) kirjoituksia. Hänen kirjassaan *Walkable City. How*

Downtown Can Save America, One Step at a Time on perusteltu laajasti miksi käveltävyyteen tulisi kiinnittää huomioita ja annettu askelmerkit käveltävyyden edistämiseen kaupunkisuunnittelussa. Speckin keinot liittyvät pääasiassa kaupunki- ja liikennesuunnittelun keinoihin.

Käveltävyyden määrittelen tässä tutkimuksessa kuten Michael Southworth: ”Walkability is the extent to which the built environment supports and encourage walking and cycling by providing for pedestrian and cyclist comfort and safty, connecting people with varied destinations within a reasonable amount of time and effort, and offering visual interest in journeys throughout the network.” (Southworth, 2005)

Määritelmä kerää mielestäni hyvin yhteen käveltävyyden teemaan liitetyt osa-alueet, kuten mukavuuden, turvallisuuden, vaihtelevuuden ja hyödyllisyyden. Tässä tutkimuksessa olen hakenut osa-alueiden perusrungon Jeff Speckin kaupunkisuunnittelun oppaasta, jossa esitetyt ohjauskeinot sopivat hyvin edellä esitettyyn käveltävyyden määritelmään. Olen tietoisesti jättänyt käveltävyyden numeerisen mittaamisen tästä työstä ulkopuolelle. Käveltävyyden mittaamiseen on luotu oppaita ja kriteereitä ja valmiita sivustoja, joista mainittakoon Walk Score®. Siellä voi helposti käydä testaamassa oman asuinalueensa käveltävyyden tason. Sivusto kattaa suurimmat yhdysvaltalaiset kaupungit. Käveltävyyden mittaaminen on tärkeä työkalu, jota voidaan käyttää aluesuunnittelussa ja sitä kautta kiinnittää huomiota käveltävyyteen vaikuttaviin osa-alueisiin. Tässä tutkimuksessani olen kuitenkin halunnut nostaa erityiseen asemaan kampuksien käyttäjiltä kerätyn tiedon sekä omat havaintoni siellä liikkuvista ihmisistä. En niinkään ole keskittynyt karttatason tarkasteluun suunnittelupöydältä käsin.

2 Tutkimustehtävä ja menetelmä

Tämä tutkimus tarkastelee käveltävyyttä Joensuun, Jyväskylän, Tampereen, Turun ja Vaasan keskustakampuksilla. Kampuksia voi kuvata keskustakampuksiksi, sillä ne sijaitsevat välittömästi keskustan tuntumassa. Kaikkien tutkittujen kampuksien ympäristö muuttuu urbaanimmaksi ja kaupunkirakenne on tiivistymässä liittäen kampukset yhä tiiviimmin kaupunkirakenteeseen. Kaikki kohteet ovat laatineet tuoreet strategiat kampuksien kehittämisen suuntalinjoista tulevaisuudessa. Tutkimuksen ajankohta onkin otollinen pohtimaan, miten yliopistokampukset saavat hyödynnettyä urbanisoituvaa ympäristöään tavoitellessaan kampuksien elävöittämistä?

Haluan tarkastella kaikkia kampusalueita erikseen ja vertailla niitä keskenään. Löydänpö samankaltaisuuksia kampuksien kesken vai erityispiirteitä, jotka tekevät kampuksista uniikit paikat? Hyödynnän Jeff Speckin (Speck, 2012) niin sanottua käveltävyyden yleistä teoriaa. Siinä hän on nimennyt kymmenen askelta, joiden avulla kaupunkisuunnittelijat voivat parantaa kaupunkien käveltävyyttä. Muokkaan teoriaa yliopistokampuksien tarkasteluun soveltuvaksi. Kehitän sitä edelleen tähän kontekstiin ja annan sen pohjalta askelmerkit keskustakampuksien käveltävyyden parantamiselle.

Speckin käveltävyyden teorian avulla voin tehdä vertailevaa tutkimusta kampusalueiden välillä, sekä pohtia mitä kohtia teorian perusteella kampusalueilla olisi syytä huomioida. Pyrin löytämään vähintään yhden merkittävän seikan, jota parantamalla kampuksen käveltävyys paranisi. Toisaalta työni yksi lähtökohta on päästä käsiksi alueiden käyttäjien tuottamaan kokemustietoon, jota olen kerännyt haastatteluiden avulla. Miten käyttäjät kokevat kampusalueet, miten siellä liikutaan ja miten haastatteluissa teorian laatu-ulottuvuudet näyttäytyvät?

2.1 Tutkimuskysymykset

Tarkastelen tässä tutkimuksessa, onko käveltävyydellä ja kävelykokemuksella merkitystä kampusalueen kehittämisessä? Miten kaupunkisuunnitteluun luotu teoria käveltävyydestä kehittyy kampusalueiden tarpeisiin? Taustalla vaikuttaa olettaus, että inhimillistä liikkumista parantamalla voi lisätä kokemuksellista viihtymistä kampusalueella.

Tutkimusongelmaa lähdin lähestymään tutkimuskysymyksiä kautta:

1. Miten Jeff Speckin yleinen käveltävyyden teoria soveltuu kampusalueiden tarkasteluun?
2. Voiko käyttäjien kokemustiedolla tavoittaa käveltävyyden ulottuvuuksia?
3. Voiko käveltävyyden teemoihin panostamalla lisätä kampusalueella viihtymistä?

Tutkimuskysymyksiin liittyvät hypoteesit ovat:

- Käveltävyyden kehittäminen tekee kampusalueen rakennustehokkuuden lisäämisestä ja toimintojen sekoittamisesta hyväksyttävämpää.
- Käveltävyyteen panostaminen on tehokas tapa elävöittää kampusaluetta ja saada ihmiset viettämään siellä aikaa.
- Käveltävyyden ulottuvuuksilla voidaan selittää, miksi tarkasteltavissa keskustakampuksissa on eroja käyttäjien kokemuksissa viihtyisyydestä.

Tutkimuskysymyksiini lähdin etsimään vastauksia tämän tutkimuksen avulla. Pyrin vastauksien lisäksi tuottamaan jokaiselle tutkimalleni kampusalueelle ehdotuksen käveltävyyden kehittämiseen liittyvistä kehittämistoimenpiteistä. Pyrin myös vetämään johtopäätöksiä kokemustiedon tuomista erityispiirteistä käveltävyyden kehittämisessä.

Tutkimukseni linkittyy läheisesti samanaikaisesti tehtyyn Heidi Sumkinin Diplomityöhön (Sumkin, 2017), jonka näkisin lähestyvän samaa aihealuetta suunnittelijan lähestymissuunnasta eli ns. ylhäältä alaspäin, karttatasotarkastelusta kohti kohdekohtaista suunnittelua. Halusin tietoisesti itse lähestyä käveltävyyden teemaa hankkimalla kampuksilla kokemustietoa haastatteluiden avulla. Tämä edustaa ns. alhaalta ylöspäin suuntautuvaa tiedon keräämistä suunnittelun tarpeisiin.

2.2 Aineisto ja sen analysointi

Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitui sattumanvarainen joukko ihmisiä, jotka olivat kampusalueilla tutkimushetkellä. Päätin, etten sovi haastatteluita etukäteen enkä etsi tietoisesti tietyn tyyppisiä haastateltavia kampusalueilta. Tein myös päätöksen, että teen haastatteluni kampusalueella enkä sen läheisyydessä. Haastattelut tein pääsääntöisesti

alkusyksyllä 2016, mutta Joensuun kampuksella vierailin marraskuussa, jolloin oli jo hyvin talviset olosuhteet. Talvinen sää vaikutti haastatteluiden toteutuspaikkaan, joka oli aulatiloissa, kun muilla kampuksilla haastattelut tehtiin pääsääntöisesti pihalla.

Haastatteluaineistoni koostuu täysin sattumanvaraisesti valituista ihmisistä, jotka ovat olleet liikkeellä tutkimusajankohtana kampuksen piha-alueella tai aulatiloissa. Haastattelin ihmisiä kampuksilla, joten pääosa haastattelemistani ihmisistä oli päätoimisia kunkin yliopiston opiskelijoita. Yliopistojen alueella saattaa liikkua hyvin moninainen joukko ihmisiä, mutta keräämässäni aineistossa korostui nuorten päätoimisesti opiskelevien joukko.

Tutkimukseni analyysi nojaa pääasiassa tehtyihin haastatteluihin ja niillä kerättyyn aineistoon. Suunnitteluun liittyvänä käytännöllisenä tavoitteena on elävöittää kampusalueita. Lopulta elävöittäminen terävöityy ihmisiin: ihmiset elävöittävät kampukset! Tästä syystä kokemukset liikkumisen virroista ja kohtaamispaikoista on nostettava kampusalueiden kehittämisen keskiöön. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Speckin ”yleisen käveltävyyden teorian” neljää laatu-ulottuvuutta. Ulottuvuuksia tarkastellaan kampusalueille teoriasta johdettujen askelmerkkien avulla. Haastatteluiden kautta arvioidaan miten ulottuvuudet näyttäytyvät ihmisten puheissa ja siten heidän arjessaan kampuksella.

Haastattelut toteutettiin etukäteen laadittujen teemoiteltujen kysymysten pohjalta. Haastattelurunko on esitetty liitteessä 1. Tutkimukseni edustaa laadullista tutkimusta, jonka teemahaastatteluiden tarkoituksena on pyrkiä hankkimaan mahdollisimman kattava kuva haastateltavien kokemusmaailmasta. Haastattelurungon teemallisten kysymysten avulla pyrin johdattamaan haastateltavan kertomaan omista kokemuksistaan ja näkemyksistään omasanaisesti. Pyrin laatimaan kysymykset niin neutraaleiksi kuin mahdollista, etten vaikuta haastattelun asiasisältöön. Tiedostan kuitenkin sen, että oma näkemykseni ja tulokulmani haastattelukysymyksien laatimisessa antaa väistämättäkin jonkin verran osviittaa haastatteluvastauksien sisältöön.

Haastattelut litteroitiin sanatarkasti analysoinnin helpottamiseksi. Haastateltavat on anonymisoinnin vuoksi nimetty H1-H25, minkä lisäksi tuon esille haastateltavan sukupuolen, iän viiden vuoden tarkkuudella ja statuksen esim. opiskelija.

Aineiston analysointiin käytin laadullista sisällönanalyysia, eli teemoittelua. Aineiston teemoittelu sopii kvalitatiiviseen tutkimukseeni, jossa tarkoituksena on hankkia mahdollisimman syvällinen ja laaja-alainen tieto yksilön näkemyksistä tämän oman kerronnan kautta. Sisällönanalyysin avulla olen pyrkinyt jäsentämään ja selkeyttämään aineistoani niin, että olen voinut esittää siitä tulkintoja ja niiden pohjalta vetää johtopäätöksiä. Analyysissä olen pyrkinyt löytämään aineistokokonaisuudesta esiin nousevia, tai esiin nostamiani, toistuvia teemoja yhtäläisyyksien tai eroavaisuuksien pohjalta. Olen halunnut myös tarkastella aineistoa suhteessa Jeff Speekin nostamiin käveltävyyden laatu-ulottavuuksiin ja pyrkiä näkemään aineiston pohjalta, onko käveltävyyden osa-alueet läsnä kampusten käyttäjien arjessa ja millä tasolla tai miten ilmaistuina. Haastattelurunkoni on tietoisesti rakennettu käveltävyyden teemoihin liittyvien kysymysten ympärille, joten en tarkastele puhuvatko haastatellut käveltävyyteen liittyvistä asioista. Mielenkiintoni kohdistuu erityisesti kokemuksiin käveltävyyden teemoihin liittyvissä osa-alueissa. Lisäksi haastatteluissa käytettiin Heidi Sumkinin suunnittelemaa kampuskonseptia ja niistä laadittuja teemakuvia. Niiden yhteydessä annetuista vastauksista olen analysoinnin aikana pyrkinyt löytämään sen, mihin haastateltavat ovat kiinnittäneet huomion kuvassa ja millaisena ympäristönä teemakuvan esittämä kampus haastateltaville näyttäytyy.

3 Tapauksena yliopistojen keskustakampukset

3.1 Kampus elettyinä tilana

Tutkimukseni lähtökohtana on kampusalueiden suunnitteluun liittyvä tavoite elävöittää keskustojen läheisyydessä sijaitsevia kampuksia. Elävöittämisen ehkä ensimmäisenä ja suorimpana keinona pidetään käyttötapojen sekoittamista. Käyttötapojen sekoittaminen on mahdollisesti ajankohtaista tulevaisuudessa kaikissa tutkimukseni kohteina olevissa yliopistokampuksissa. Käyttötapoja sekoittamalla pyritään saamaan ihmisiä liikkumaan alueella kaikkiin vuorokauden- ja vuodenaikoihin. Elävöittämiseen liittyy toimintojen sekoittamisen ohella myös muita keinovalikoimia.

Tila ja paikka liittyvät aluetutkimuksen perustermeihin. Näitä termejä voidaan lähestyä monenlaisista tulokulmista, jotka antavat niiden tarkastelulle erityyppiset lähtökohdat. Humanismi tutkii käsitteiden taustalla vaikuttavia, ihmisten antamia, merkityksiä. (Häkli, 1999, 81-83) Humanistinen lähestymistapa tilan ja paikan käsitteiden tarkastelussa nostaa keskiöön kokemustiedon, jättäen varjoonsa mitattavat ja laskettavat parametrit. Keskityn tutkimuksessani kokemustiedon nostamiin merkityksiin. Jätän mitattavat käveltävyyden tarkasteluun liitettävät pisteytykset ja niiden vertailut työni ulkopuolelle.

Tilan merkitys muodostuu ennen kaikkea tilassa tekemisessä ja liikkumisessa. Kaupungin tai kampusalueen merkitys tilana muodostuu kävelemällä. (Saarikangas, 2006, 42) Haluan yhdistää tilan käsitteessä taustalla vaikuttavat kokemuksien värittämät merkitykset ja tilassa tekemisen ja liikkumisen. Näiden tarkastelukulmien kautta uskon, että on antoisaa lähestyä käveltävyyden teemaa.

Jani Vuolteenaho on tutkinut Oulun kävelykadun elävöittämisprosessia, jossa kävelykatua, Rotuaaria, pyrittiin kehittämään erityisesti sosiaalisesti elävänä katutilana. (Vuolteenaho, 2005, 99) Vuolteenahon mukaan yksi tunnusomainen piirre uudelle urbaanille muutokselle on kaupunkikulttuurisen elävyyden tuottaminen. (Vuolteenaho, 2005, 105) Uusi urbanismi näyttää linkittyvän hyvin vahvasti elävöittämisen tematiikkaan ja osaltaan selittää sitä, miksi elävöittäminen on niin pinnalla juuri tässä ajassa. Tutkimuksessaan Vuolteenaho tunnisti neljä julkisen tilan elävöittämisdiskurssia Oulun kävelykadulla. Elävöittämisdiskurssit olivat katutaide,

karnevalismi, yhteisöllisyys ja kaupallisuus. (Vuolteenaho, 2005, 99) Diskurssit kertovat Oulussa käytetyistä keinovalikoimista elävöittämisen prosessissa. Näistä neljästä elävöittämisen teemakokonaisuudesta nostaisin erityisesti yhteisöllisyyden ja karnevalismin yliopistokampuksella tavoiteltaviksi teemoiksi. Kampuksella opiskelijat kerääntyvät suuremmiksi joukoiksi, kun alueella järjestetään jokin tapahtuma. Tekemissäni haastatteluissa nostettiin myös esiin se, että kampusalueella vietetään vapaa-aikaa, jos siihen on jokin erityinen syy, esimerkiksi jokin tapahtuma.

Kaupunkitila, joka on hyvin suunniteltu ja järjestyksessä on Don Mitchellin mukaan ylhäältä ohjattu. Se voidaan kokea mukavaksi ja turvalliseksi, mutta toimiakseen julkisena tilana, siinä tarvitsee olla myös tilapäisyyttä ja epäjärjestystä. (Mitchell, 1995, 115) Kampukset näkisin erinomaisina alustoina kokeilevan ja tilapäisyyttä sallivan kulttuurin tuomiselle kaupunkiympäristöön. Tutkimani viisi kampusta ovat kukin omanlaisiaan ja omalla tavalla juurekkaita ympäristössään, mutta vaihtuvat opiskelijat tuovat jokaiseen vuosikymmeneen omailemaisuuksensa ja mahdollisuuden muokata kampusta tilana. Se, kuinka joustavan alustan kampusympäristö tarjoaa tilan väliaikaisille pop-up-tyyppisille ratkaisuille, on pitkälti kiinteistön hallinnollinen kysymys. Kokeilevien, tilapäisten tilaratkaisujen kautta on mahdollisuus hakea joustavasti uutta suuntaa kampuksen kehitykselle. Tässä tutkimuksessa pohdin paljon alhaalta ylöspäin suuntautuvan ihmisten tilan käyttöönoton ja käyttäytymisen suhdetta ylhäältä alaspäin suuntautuvaan suunnittelijoiden tarjoamaan tilaan ja sen merkitystä tilassa käyttäytymiseen. Usein pop-up-kulttuurissa otetaan tila erityyppiseen käyttöön, kuin mihin se on alun perin suunniteltu. Mielenkiintoista on pohtia tätä dynamiikkaa, miten ja millainen tila tarjoutuu väliaikaiseen ja omaehtoiseenkin toimintaan. Pohdin voisimmeko nähdä kampusalueiden tarjoavan ihmisille alustan ottaa tila omaehtoiseen käyttöön voimakkaammin, jolloin emme lähtisi ajatuksesta, että ihmiset tyytyvät siihen mitä heille tarjotaan ja mukautuvat käytöstään siihen. Haarni (1999) on tutkinut juuri tätä julkisen tilan väliaikaista käyttöä. Hänen mukaan tilapäiset toiminnot ovat osa kaupunkiympäristöä samalla lailla kuin pysyvät rakennukset ja rakenteet. Tilapäisiä toimintoja syntyy usein paikkoihin, jotka saattavat olla alun perin täysin toisenlaiseen toimintaan tarkoitettuja. Väliaikaisuuteen liittyy muutoksen hyväksyminen ja sallivampi ilmapiiri kaupunkiympäristön kehittämisessä.

Innovatiivinen, kokeileva suuntautuminen tilan muokkaamiseen, on usein uuden oppimisen ainoa tie. Ekologisuus on noussut kaupunkisuunnittelussa yhdeksi kokeillen lähestyttäväksi teemaksi. Useimmat kestävän kaupungin mainetta niittäneistä kaupungeista ovat tuoneet kaupunkisuunnitteluun kokeillen uusia kestäviä ratkaisuja ja luoneet alustan kestävän elämäntyylin sallimiselle. (Anttiroiko, 2010, 122) Kestävän kaupungin kehittäminen edellyttää ratkaisujen kestävyyspunnitsemista, paikallisten valintojen ja lähtökohtien tärkeyttä ja erityisesti asukkaan mahdollisuutta vaikuttaa oman asuinyhteisönsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. (Anttiroiko, 2010, 124) Yhteisöllisyys on tema, joka korostuu ekologisuuden huomioimisessa ja kestävässä elämäntyyliin. Yhteisöllisyys on kuitenkin vaikea ankkuroida kaupunkisuunnitteluun tai kampuksien kehittämiseen. Kaikissa tutkimissani kampuksissa on havaittavissa irrallisuuden tunne ympäröivään kaupunkirakenteeseen nähden. Kampuksien yhteisön kehittämisessä on valittavissa ainakin kaksi erityyppistä polkua. Joko valitsemme luoda kampuksille oman tiiviin ja elävän yhteisön, tai kehittäminen lähtee tavoittelemaan kampuksen liittämistä saumattomasti ympäröivään kaupunkialueeseen, jolloin yhteisökin laajenisi. Pohdin, miten saisimme kampukset kehittymään ympäröivien kaupunkialueidensa vetovoimaisiksi keskuksiksi, joihin koko yhteisö kerääntyisi viettämään aikaa. Jos kampukset toimisivat yhteisöllisinä aluekeskuksina, voisi yhteisöllisyyden liimana toimiva me-henki nousta täysin sattumanvaraisesti ja yllättäen tuntemattomienkin ihmisten välille. Näkisin, että yhteisöllisyys liittyy tilan käyttäjien aktiivisuuteen ja sosiaalisuuteen. Saarikankaan mukaan tila on aktiivinen sosiaalisen todellisuuden jäsentäjä. (Saarikangas, 2006, 36)

3.2 Kampusalueiden tarjoutuminen

Saarikankaan mukaan rakennuksien ja käyttäjien suhde on vastavuoroinen: rakennettu tila jäsentää elämistämme samalla kun me luomme tilan tekemisessämme ja liikkumisessamme. (Saarikangas, 2006, 49) Gibsonin (Gibson, 1979) tarjouma-käsitteellä tarkoitetaan yleensä sellaisia fyysisten toimintojen mahdollisuuksia, sekä myös rajoituksia, joita esimerkiksi ihminen ympäristössään havaitsee. Ympäristössä havaitut tarjoumat voivat olla sekä positiivisia potentiaaleja että negatiivisia uhkia tai vaaroja. Nämä tarjoumat vaikuttavat meidän käyttäytymiseemme erityyppisissä ympäristöissä.

Kampusalueiden tarjoutumisesta kertoo jotain sekin, että heti astuessamme yliopiston aulaan tiedämme, että olemme oppilaitoksessa, emmekä vaikka ostoskeskuksessa tai yrityksessä. Ihmiset ja käyttäjät tekevät ja muodostavat yhdessä tilalle merkityksen. Opiskelijat muodostavat kampuksesta yliopiston. Tilan merkitykset eivät voi syntyä ilman tilan käyttäjiä, mutta merkitykset eivät voi syntyä myöskään tilasta riippumatta. (Saarikangas, 2006, 48) Ihmiset ja tila ovat siis vuorovaikutuksessa keskenään. Kampusalue saa merkityksensä vasta käytössä, joka tuo ihmiset keskiöön kampusalueiden kehittämisessä.

Rakennettu ympäristö, kuten kampusalueet, vaikuttavat ihmisten käyttäytymiseen. Mielenkiintoista on kuitenkin se, että ympäristöstä saadut ärsykkeet eivät aiheuta samoja reaktioita kaikissa ihmisissä. (Aura ym, 1997, 20) Tästä johtuen ei voida täysin aukottomasti tutkia mikä saa ihmiset käyttäytymään tietyllä tavalla. Ihmisten käyttäytyminen on paljon monimutkaisempaa, kuin vain ympäristöärsykkeiden johdattelema tulos. Ihmisiä ei voida ohjata pelkän ympäristösuunnittelun avulla. Pohdin tätä tutkimusta tehdessäni, miten paljon kampusalueiden suunnittelulla halutaan ohjata ihmisiä tietynlaiseen käyttäytymiseen ja mihin suuntaan tilojen suunnittelulla käyttäytymistä on tavoiteltavaa ohjata. Jos ajattelemmme kokeilukulttuurin tulevan lisääntymään ja haluamme ihmisten omaehtoista toimintaa kampusalueille erilaisten väliaikaisten toimintojen sallimisen kautta, olemme menossa siihen suuntaan, että ympäristösuunnittelulla emme edes halua vaikuttaa liikaa ihmisten käyttäytymiseen, vaan että suunnittelu on työkalu tuottaa alusta ihmisten omalle kokeilevalle, väliaikaiselle toiminnalle. Väliaikaisuus on ehkä se teema, joka tulee vahvemmin mukaan kampusalueiden suunnitteluun. Eletty tila on jotain väliaikaista, joka muotoutuu jatkuvasti. Siinä on samanaikaisesti läsnä rakennetun ympäristön merkitykset ja ihmisten kokemukset ympäristöstä, mutta se on kuitenkin enemmän kuin kumpikaan niistä yksistään. (Saarikangas, 2006, 13) Ihmiset antavat käyttämälleen tilalle merkityksiään. Käyttäjät ovat siten osallisia tilan ja sen merkitysten luomisessa siinä missä suunnittelijat ja rakennuttajatkin. (Saarikangas, 2006, 12-13)

Henri Lefebvren mukaan yhdessä tilassa on aina useita sosiaalisia tiloja. Arkkitehti on yksi toimija sosiaalisessa koordinaatistossa, mutta samalla hänen toimintansa muuttaa ja määrittää uudelleen tuota koordinaatistoa. (Saarikangas, 2006, 58) Ympäristön suunnittelija ja ympäristö ovat siten vuorovaikutuksessa keskenään, mutta kumpikaan

näistä ei ole ensisijainen. Lefebvren jakaa analyysissään sosiaalisen tilan kolmeen tasoon, joista havaittu tila liittyy tilan hahmottamiseen kokonaisuutena, käsitetty tila arkkitehtien ja suunnittelijoiden tilasuhteeseen ja eletty tila käyttäjien arkielämään. (Saarikangas, 2006, 67)

Ittelsonin mukaan kaupunkilaisten ja sen miten kaupunki koetaan välillä on jatkuva molemminsuuntainen suhde. Kaupunkilaiset muuttaa kaupunkia tekemisillään ja saatu kokemus kaupungista muuttaa kaupunkilaisten käsitystä siitä. (Ittelson, 1978)

Kampuksien tilallinen olomuoto vaikuttaa siis siihen, miten se meille tarjoutuu ja miten me siellä käytäydymme. Tavoiteltaessa kirjavaa joukkoa saapumaan kampuksen tarjoamien palveluiden ja tilojen piiriin, on erityistä merkitystä sillä, minkälaisena kampusalue meille kaikille tarjoutuu. Lahden ammattikorkeakoulu on kehittänyt mielenkiintoisesti uutta kampuskonseptiaan, jossa on todella haluttu tarjota koko kaupunginosalle miellyttävä kohtaamispaikka. Kampusta on pyritty kehittämään todella tiiviisti käyttäjäjoukon ja eri sidosryhmien kanssa yhdessä, jolloin päästään kehitystyössä aidosti käyttäjien tarpeiden ja näkemysten mukaiseen muutokseen. Lahden yhteiskäyttöisen kampuksen suunnittelussa haluttiin valita vahvasti käyttäjiä osallistava ote, jotta samalla saataisiin sitoutettua käyttäjiä ja tuotettua aidosti heitä palveleva lopputulos. Lahdessa on pyritty siihen, että kampus aukeaa toimintaympäristöönsä, jolloin se tarjoutuu kampuustoimijoiden lisäksi alueen asukkaille ja työssäkäyville. Kehityksen uskotaan synnyttävän monimuotoisia arjen palveluita, jotka olisivat helposti laajan yleisön saavutettavissa. (Hyökki, 2015, 108-121)

Kampusten kehittäminen näyttäisi olevan jatkuvaa työtä, jota ei voida saada valmiiksi. Yliopistokampukset voitaisiin nähdäkin etulinjan kehittäjinä ja kokeilevasti tilojaan muokkaavina paikkoina. Mikä olisikaan parempi tapa kuin kokeilu, jolla saada nopeasti näkemystä siitä, minkälaiset muutokset heijastelevat ihmisten tarpeita ja näkemyksiä tässä ajassa tai tulevaisuudessa. Pyrin pohtimaan ajatusta miten ja millaisina haluamme kampuksien meille tarjoutuvan jatkossa? Kaikki kampuksella käyvät muokkaavat kokemuksiensa perusteella käsitystään kampuksesta ja jaetut käsitykset muokkaavat kampusta.

Haastan tutkimukseni pohdinnoissa kampuksia avautumaan tulevaisuudessa aivan uudella lailla kaikille kaupunkilaisille. Tämä avautuminen vaatii ennen kaikkea rohkeutta. Rohkeutta nähdä ja ajatella asioita uudella tavalla, sekä rohkeutta avata akateemista ”linnoitusta” kaikelle kansalle. Käytännössä tämä kampuksien avaaminen ja toimintojen sekoittaminen tarkoittaisi sitä, että kampuksille houkutellaan palveluiden, työpaikkojen, asumisen ja muiden toimintojen avulla uusia ihmisiä. Kampuksilla tulisi tästä johtuen eteen tarve luoda vyöhykkeitä, joista toiset olisivat hyvin avoimia ja toiset suljettuja. Käytännössä kampuksilla tulisi olla kulkuoikeudella suljettuja tiloja, joissa ei lähtökohtaisesti ole tarkoitus kaikkien kulkea. Kampuksen reuna-alueet ja alakerrokset voisivat olla avoimempia ja mitä syvemmälle tai ylemmäs kampuksella kuljetaan, sitä rajoitetumpaa tilojen avautuminen voisi olla.

Tässä tutkimuksessa olen keskittynyt keskustan tuntumassa sijaitsevien kampuksien tarkasteluun, joissa on aivan erityinen potentiaali tarjota uudenlainen kampuskonsepti. Tulevaisuuden kehityssuuntaa tarkasteltaessa on hyvin vaikea nähdä kymmenen saati kahdenkymmenen vuoden päähän. Elämme sellaista aikaa, jossa ihmisten asuminen, työskentely, opiskelu ja liikkuminen kehittyvät huimaa vauhtia. Kampuksien tarjoumat, tilojen potentiaalit ja rajoitteet sekä kampuksilla toimiminen voivat olla täysin uudenlaisia joidenkin vuosien jälkeen. Onkin siis mielenkiintoista pohtia minkä tyyppistä kampuskonseptia tulisi kehittää, jotta se olisi ketterä mukautumaan tulevaisuuden muuttuvaan elämäntyyliin. Keskustakampus asettuu jo sijaintinsa puolesta mielenkiintoiselle vyöhykkeelle. Keskustamaiset alueet tiivistyvät ja vahva trendi on muodostaa käveltävämpiä ympäristöjä, joissa ihmiset viihtyvät. Kampusalueet tarjoavat upeat puitteet luoda tähän trendiin jotain uutta ja kestävää.

Kampuksien tarjoutumiseen vaikuttaa siis hyvin vahvasti niiden tilallinen suunnittelu sekä meidän kaikkien käyttäjien muodostama käsitys kyseisestä kampuksesta. Kampuksien tilallista tarjoutumista voimme tarkastella myös käveltävyyden teemojen värittämien linssien lävitse. Seuraavassa pääluvussa paneudun lähemmin itse käveltävyyteen ja miten se liittyy nykyisin kaupunkisuunnitteluun.

4 Käveltävyys

Käveltävyyden käsite on noussut suhteellisen yleiseen keskusteluun Yhdysvalloissa, mutta enenevissä määrin myös Suomessa. Käveltävyys liittyy läheisesti asuinalueiden ja keskustojen palveluiden kävellen saavutettavuuden arviointiin. Kuinka monimuotoisia palveluita on kävellen saavutettavissa ja millaiset puitteet kävelyyn kaupunkitila tarjoaa. Jeff Speck määrittelee yleisessä käveltävyyden teoriassaan (*The General Theory of Walkability*), että käveltävyyteen vaikuttaa neljä laatu-ulottavuutta. Kävelyn tulee olla hyödyllistä, turvallista, mukavaa ja mielenkiintoista. (Speck, 2012, 11)

Michel de Certeau puhuu ”askelten pinnasta”. Kävelemällä otetaan tilan topografia haltuun ja todellistetaan paikka tilallisesti. (Saarikangas, 2006, 42) Kävely on siis merkittävä tapa kokea ympäristö.

Käveltävyys saattaa olla käsitteenä melko tuore kaupunkisuunnittelussa, mutta sen sisältämät teemat ovat olleet jo pitkään kaupunkisuunnittelussa mukana. Bacon on nostanut kaupunkisuunnittelussa liikkumisen verkostot keskeiseen asemaan jo viisikymmentä vuotta sitten. Hänen mukaan liikkumisen verkostot ovat visuaalisia selkärankoja ja pyrkivät edistämään jatkuvien, harmonisesti toisiinsa liittyvien kaupunkitilojen sarjoja. (Bacon, 1967, 33-35) Kun taas yhteisölliset alueet, kuten aukiot ja torit, luovat puolestaan urbaaniin tilaan rikkautta ja monipuolisuutta. (Bacon, 1967, 17) Kolmekymmentä vuotta sitten Trancik asetti tavoitteeksi keskusta-alueiden muokkaamisen jälleen kiinnostaviksi liikkua ja toiveen, että erityisesti jalankulkijat viettäisivät siellä aikaansa. Hänen mukaan autotiet tai autoilijalähtöinen kaupunkisuunnittelu pirstaloittaa liiaksi kaupunkia ja häiritsee kävelykokemusta. (Trancik, 1986, 5)

Käveltävyyteen liitettyjä laatu-ulottuvuuksia voidaan toteuttaa suhteellisen tiiviissä kaupunkirakenteessa, jossa asukasmäärä on riittävä. (Kuoppa, 2016, 34) Tässä tutkimuksessa keskitytään yliopistojen keskustakampuksien tarkasteluun, jotka ovat keskustan palveluiden välittömässä läheisyydessä tai ainakin kävellen saavutettavissa. Keskustakamukset ovat loistavasti sijoitettu keskustarakenteen reunalle, mutta

opintoaikojen ulkopuolella ne autioituvat. Seuraavaksi pohdin löytyykö tähän ongelmaan keinoja käveltävyyden ulottuvuuksista?

Speck muotoilee teoriassaan (Speck, 2012) 10 askelmerkkiä, joiden avulla käveltävyyttä parannetaan. Askelmerkit on jaoteltu neljän laatu-ulottuvuuden kokonaisuuksiin. Teoria ja sen toimenpide-ehdotukset on luotu kaupunkisuunnittelun tarpeisiin.

A. Hyödyllisyys (The Useful Walk)

1. *Näytä autolle paikkansa*

Teorian mukaan kaupunkisuunnittelussa tulisi pyrkiä tukkimaan kaupungin valtaväyliä ja hankaloittaa autolla liikkumista. Speckin mukaan tarjottu kaistakapasiteetti täyttyy aina ja siten nykyinen liikennesuunnittelu ja sen yritykset purkaa ruuhkia itse asiassa lisäävät autoilua. Autoilua hankaloittamalla ja kallistamalla saadaan aikaan vähenevä kysyntä.

2. *Sekoita käyttötavat*

Speckin mukaan keskustoissa on löydettävä oikea balanssi kaiken sen välillä mitä ihmiset keskustoissa tekevät tai haluaisivat tehdä. Useimmissa tapauksissa keskustoihin on lisättävä asumista.

3. *Määrittele pysäköinti*

Pysäköinti on suuri maankäyttäjä. Pysäköintinormit huolehtivat pysäköinnin saavutettavuudesta. Pysäköintipaikat maksaa kaupungeille todella paljon, eikä niitä kateta pysäköintimaksuilla, vaan niihin kuluu verovaroja. Usein pysäköintinormit hankaloittavat hankkeiden toteutusta ja nostavat hintoja.

4. *Toimiva joukkoliikenne*

Joukkoliikenne ja kävely ovat liitoksissa toisiinsa. Käveltävyys hyötyy hyvästä joukkoliikenteestä ja joukkoliikenne on riippuvainen käveltävyydestä.

B. Turvallisuus (The Safe Walk)

5. *Suojaa kävelijät*

Pienet korttelit ovat tunnusomaisia käveläville kaupungeille. Lyhyt kortteliväli on myös turvallisempi, sillä autojen nopeudet eivät nouse niin helposti. Liikenne hidastuu myös kapeilla kaistoilla, joiden tulisi olla

maksimissaan 3 m. Jalankulkukäytävän leveydellä ei taas ole todettu olevan vaikutusta käveltävyyteen. Tienlaitapysäköintiä on suosittava sen tuoman turvallisuudentunteen vuoksi.

6. *Tervetuloa pyöräilijät*

Omat pyöräkaistat luovat turvallisuutta kävelijöille ja lisäävät pyöräilyä.

C. Mukavuus (The Comfortable Walk)

7. *Muotoile tilat*

Käveltävyyden kannalta on merkitystä sillä, minkä muotoisia tiloja jää rakennusten väliin. Ei sillä, minkä muotoisia itse rakennukset ovat. Speck kehottaa pienentämään katuja ja aukioita. Korkeaa rakentamista voidaan käyttää, jolloin voidaan esimerkiksi julkisivut jättää matalammiksi.

8. *Istuta puita*

Kadun reunassa kasvavilla puilla on suuri vaikutus käveltävyyteen. Puut ovat Speckin mukaan välttämättömiä.

D. Mielenkiintoisuus (The Interesting Walk)

9. *Muodosta ystävälliset ja yksilölliset kasvot*

Kaupunkitilan reunat on syytä pitää huokoisina, joissa on paljon ovia ja ikkunoita. Suosi lyhyitä liikejulkisivuja, jolloin kävelijälle on koko ajan uutta nähtävää.

10. *Valitse voittajat*

Tarkastele realistisesti alueita ja niiden käveltävyyden kehittämisen potentiaaleja. Tärkeää on tunnistaa paikalliset tekijät, jotka saavat ihmiset kävelemään juuri kyseisessä kaupungissa.

Speck on yksi aikamme yhdyskuntasuunnittelijoista, joka korostaa käveltävyyden merkitystä keskustojen suunnittelussa ja kehittämisessä. Speck ei ole ensimmäinen, joka uskoo käveltävyyden olevan keskeinen osa keskustojen kehittämisessä viihtyisimmiksi ja elävimmiksi. Speck on kuitenkin tässä ajassa, useilla areenoilla, laajasti nostanut aihepiiriä esiin ja siksi halusin valita hänen näkemyksensä kehittämisen askeleista tarkasteluni keskiöön tässä tutkimuksessa. Speck on itse yhdysvaltalainen arkkitehti, kaupunkisuunnittelija ja urbanisti. Nämä hänen kehittämänsä askelmat ovat tulosta hänen ajatuksistaan kehittää kestäväää kaupunkisuunnittelua ja –rakentamista. Hän on itse työstänyt ajatuksiaan ja soveltanut niitä myös töissään käytäntöön, lähinnä pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa.

Speckin esiin nostamat teemat käveltävyyden parantamiseksi keskustoissa on erityisesti laadittu Yhdysvaltalaisten kaupunkien tarpeisiin, jossa kaupungit ovat levinneet ja hajonneet todella laajoille alueille ja eri maankäyttömuodot ovat eriytyneet omille saarekkeilleen, joiden väliä ihmiset autoilla kulkevat. Käveltävyyden tärkein lähtökohta on vanha kylämäinen yhteisö, jossa kaikki palvelut, asuminen ja työpaikat sekä koulut ovat saavutettavissa kävellen, pyöräillen tai tehokkaalla joukkoliikenteellä. Kävelemisestä on lisäksi tehtävä niin houkuttelevaa, että ihmiset valitsevat sen muiden kulkutapojen sijaan. Nämä käveltävyyden teemat soveltuvat mielestäni hyvin myös Suomen kaupunkeihin, joissa käveltävyyden huomioiminen tuo varmasti potentiaalia keskusta-alueiden kehittämiseen.

Vaikka käveltävyyden teemat nostetaan esiin kaupunkisuunnittelussa, erityisesti keskustojen suunnittelussa, on niillä paljon annettavaa myös kampuksien kehittämiseen. Olen tutkinut viittä keskustan liepeillä sijaitsevaa kampusta, joissa kussakin on kampuksen ympärillä palvelut ja asuminen saavutettavissa kävellen. Kampukset halutaan liittää tiiviimmin ympäröivään kaupunkirakenteeseen kehittämällä niiden kiinteistöjä. Kehityksen tärkeäksi osaksi nostaisin käveltävyyden teemat ja niiden sanoman viihtyisien ja mielenkiintoisten tilojen luomisesta ja sekoittuneista toiminnoista. Käveltävyyteen liittyviä tutkimuksia tai sen edistämiseen tarkoitettuja ohjeita on kritisoitu niiden lähtökohtaisesta asiantuntijatiedon korostamisesta ja rationalistisuudesta. Niissä tuodaan harvoin esiin kävelijöiden hyvin kirjava joukko, joilla on hyvin erityisiä kävelykokemuksia ja kävelyn vaikuttava historiansa. (Kuoppa, 5/2016, s. 29)

Tämän tutkimuksen keskiöön on nostettu Jeff Speckin ohjeaskeleet paremman käveltävän ympäristön luomiseksi, mutta kuitenkin vielä tärkeämmässä roolissa on kampuksilta tavoitetut ihmiset, joiden parista keräsin haastatteluaineistoni. Ihmiset ovat hyvin mielenkiintoinen tutkimuksen kohde ja, kuten Jenni Kuoppa artikkelissaan toteaa, ”ehkä me jo tiedämme kutakuinkin minkälainen on käveltävä ympäristö, mutta seuraavaksi meidän olisi tutkittava miten se syntyy sellaiseksi ympäristöksi, joka muovautuu erilaisten kävelijöiden tarpeisiin?” (Kuoppa, 5/2016, s. 31) Ehkä nimenomaan tätä voimme tutkia ja avata etsimällä kävelijöiden kokemustietoa ja tuomalla sitä enemmän suunnitteluun ja käveltävyyden tutkimiseen mukaan.

Seuraavassa pääluvussa keskityn käveltävyyyden merkitykseen yliopistokampuksien kontekstissa. Mitä käveltävyys voi antaa rajatulle keskustan reunalla sijaitsevalle kampukselle? Miten kampuksien tilat voidaan luoda tarjoamaan miellyttäviä kävelykokemuksia erilaisille käyttäjille?

5 Urbanisoituva yliopistokampus

5.1 Pala kaupunkia vai pala kaupungissa?

Tutkimuskohteekseni valikoidut viisi yliopistokampusta sijaitsevat keskustan välittömässä läheisyydessä, joten voisimme puhua niistä keskustakampuksina. Mutta pohdin kovasti rajaako kampus-käsitteen käyttäminen meidän ajatukset jo ainoastaan opiskelijoille varattuun alueeseen, joka ei ole avointa julkista tilaa meille kaikille kaupunkilaisille. Tämä käsite ei silloin tue kampuksien kehittämisen tietä kohti laajemman kaupunkilaisten joukon tavoittelemista alueelle. Pysin tämän tutkimuksen aikana kyseenalaistamaan meidän puhetyylin ja käyttämämme käsitteet puhuttaessa kampuksista. Keskustakampus käsitteenä kehittyi tutkimuksen edetessä kaupunkilaisten kampukseksi ja urbaaniksi yliopistoksi. Lopulta päätyen urbanisoituvaksi yliopistokampukseksi, joka kuvaa keskustan läheisyydessä sijaitsevien kampuksien kehityssuuntaa ja tahtotilaa.

Riippumatta paikasta käytetystä käsitteestä, on jokainen paikka osa laajempaa paikkojen verkostoa. (Aura, ym., 1997, 129) Kampukset ovat osa kaupunginosaa, osa kaupunkia, osa yliopistojen verkostoa. Kampukset voidaan liittää moniin paikkoihin, mutta on syytä pohtia mikä nostaisi niiden uuden luonteen tai vähintäänkin toivotun uuden luonteen kaikkien tietoisuuteen. Kampukset halutaan kaikkien kaupunkilaisten olohuoneiksi. Kaupunkilaisilla on yhteisiä paikkakokemuksia paikoista. Paikan käyttömuotojen tai fyysisten ominaisuuksien lisäksi on merkitystä sillä kenelle paikka on tarkoitettu ja mitkä ovat paikan kirjoittamattomat säännöt. (Aura, ym., 1997, 130-131) Yliopistokampukset huutavat olemassaolonsa olevan tarkoitettu opiskelijoille. Tämän tutkimuksen aikana olen kaikilla tutkimuksen kohteina olleilla kampuksilla pohtinut, miten tämä vahva merkitys saataisiin murrettua. Paikan kokemisessa on tärkeässä roolissa käyttäjien antamat merkitykset. Tämäkin seikka puoltaa käyttäjien tuomista mukaan suunnittelutyöhön. Paikkaa eli kaupunkilaisten kampusta ei tulisi suunnitella kaupunkilaisten puolesta vaan heidän kanssaan.

Kampuksilla vieraileva kokee voimakkaasti paikan merkityksen liittyvän akateemiseen yhteisöön. Tämä kokemus voi olla esteenä laajemman käyttäjäkunnan houkuttelemisessa kampuksen palveluiden piiriin, mutta on toisaalta arvokas ja tärkeä

seikka yliopistokampuksen identiteetin luoja. Akateemisen yhteisön identiteetti rakentuu yhteiseksi koettujen arvojen varaan. Tämä identiteetti saattaa heikentyä, mikäli kampukset avataan rohkeammin kaikkien kaupunkilaisten käyttöön tarkoitetuiksi yleisiksi tiloiksi.

Mikäli kampukset halutaan kaupunkilaisten aktiiviseen julkiseen käyttöön, tulisi niiden, käyttötapojen monipuolistamisen ohella, liittyä rajattomasti ympäröivään kaupunkirakenteeseen. Koin tutkiessani viittä kampusaluetta, jonkinlaisen irrallisuuden tunteen kaikilla alueilla. Kampuksien kehittämisstrategioiden mukaan alueet pyritään rakentamaan tulevaisuudessa tiiviimmiksi ja sekoittaa toimintoja kampusalueilla tehokkaammin. Tulkintani mukaan on pyrkimys löytää laajempi joukko ihmisiä viettämään aikaa kampusalueille ja hakeutumaan sen tarjoamien palveluiden pariin. Tällöin kampusalueet olisi integroitava paremmin ympäröivään kaupunkirakenteeseen. Tämän toteuttamiseen tarvitaan useita keinoja ja laajaa tarkastelua kaupunkirakenteen, palveluiden, rakennusten käyttömuotojen ynnä muiden tasojen välillä, mutta ehdottomasti myös käyttäjäystävällistä ja inhimillistä suunnittelua ja käveltävyyden parantamista. Rakennettu ympäristö, kuten kampusalue, saa merkityksensä käytössä. Ympäristön kokemisessa ja sen merkitysten muotoutumisessa olennaisia ovat ihmiset. (Saarikangas, 2006, 9) Ihmiset olisi nostettava keskiöön kampusalueen kehittämisessä tiiviimmäksi osaksi kaupunkia.

Kun sovellan Speckin tarjoamat laatu-ulottuvuudet suomalaisten kampusten mittakaavaan, on lähdettävä miettimään kampusalueita laajemmin ympäristöönsä ja kaupunkirakenteeseen kuuluvina osina. Kampukset ovat suhteellisen pieniä yksiköitä. Niitä ei voida käsitellä omina ”pikku kaupunkina”, joissa toimisi omat kokonaisuudet riippumatta ympäröivästä kaupunkirakenteesta.

Hyödyllisyys kampuksella

Speckin ensimmäinen laatu-ulottuvuus on nimetty hyödyllisyyden ulottuvuudeksi. (Speck, 2012, 73-159) Hyödyllisyys liittyy ennen kaikkea liikkumiseen ja maankäyttöön. Tässä ulottuvuudessa on annettu ohjeita liikennesuunnitteluun ja maankäytön monipuolistamiseen. Tämän laatu-ulottuvuuden tärkeimpänä kohtana pidän maankäytön monipuolistamista ja sen näkisin kampuksella tarkoittavan käyttötapojen tehokkaampaa ja rohkeampaa sekoittamista. Kampukset autioituvat

hyvin tehokkaasti opintojen ulkopuolisina ajankohtina. Autioituminen ja tilojen tyhjentyminen liittyy niin opintovuoden jakautumiseen opiskelu- ja loma-aikoihin, kuin myös vuorokauden opiskelurytmiin. Tähän ongelmaan ensisijainen ja suorin ratkaisu on kampuksella sijaitsevien tilojen, tai sinne rakennettavien tilojen, käyttötapojen monipuolistaminen. Kampuksella voisi sijaita kaikille profiloituneita palveluita.

Tällä hetkellä ravintolat, kirjastot, liikuntasalit ym. ovat lähinnä opiskelijoiden ja henkilökunnan käytössä ja heille niiden palveluita myös suunnataan. Kampuksen tarjoamat tilat tulisi avata selkeästi ja määrätietoisesti kaikkien käyttöön ja kampusalue tulisi vahvemmin profiloida kaikkien alueeksi. Käyttötapojen sekoittamiseen liittyy myös eri käyttötarkoituksiin osoitettujen tilojen tuominen vahvemmin kampusalueille. Kampuksella voisi olla asumista, yrityksiä, opiskelutiloja, leikkialueita, tapahtumapaikkoja ja palveluita.

Turvallisuus kampuksella

Turvallisuuden laatu-ulottuvuus liittyy kävelijöiden ja pyöräilijöiden suosimiseen ja turvaamiseen kaupunkisuunnittelun keinoin. (Speck, 2012, 161-209) Speck korostaa, että lyhyet korttelivälit ovat kävelijöille mielenkiintoisempia kuin pitkät ja samalla ne ovat myös turvallisempia, sillä autoilijoiden on oltava koko ajan valppaana risteyksissä. Lyhyiden korttelivälien ohella autoteiden leveys tulisi pitää minimissään, että saadaan autojen nopeuksia hillittyä. Turvallisuuden laatu-ulottuvuus kampuksen ympäristössä on hieman hankala rajata suoraan Speckin teesien pohjalta. Kampuksella on rajatumpi ympäristö kuin kaupunkisuunnittelussa yleensä tarkasteltavat alueet ovat. Speckin mukaan kaupungeissa saisi olla sekavat liikennejärjestelyt, sillä ne hidastavat autojen vauhtia. Tämän tutkimuksen aineiston perusteella, voidaan kokea hankalaksi, mikäli autoille sallittuja teitä ei ole rajattu selkeästi muilta käyttäjiltä. Aineistoni mukaan, kampuksilla koettiin autoilla olevan etuajo-oikeus, mikäli alue oli autoille sallittu. Auto ei odottele tai väistele pihateillä ajaessa, vaan kävelijät väistävät. Aineistossani nousi enemminkin tarve erottaa eri kulkumuodot selkeämmin toisistaan ja kieltää kampusalueella autoilla liikkuminen.

Toinen turvallisuuteen vaikuttava tekijä on aineistoni perusteella valaistus ja metsittyneet kampuksien osat. Aineistossani nousi esiin seikka, että vihreydestä ja luonnosta pidettiin kampuksilla, mutta ne saattoivat myös luoda pimeällä

turvattomuuden tunnetta. Aineistoni mukaan kampusalueita ei laajamittaisesti vältellä myöhään iltaisin tai yöaikaan, mutta valaistuksen ja ihmisten puute tunnistettiin kuitenkin turvattomuutta aiheuttavaksi seikaksi. Tästä syystä nostaisin itse kampuksien turvallisuusteemaan valaistuksen parantamisen ja ihmisten lisääntyvän oleskelun kampuksilla kaikkina vuorokaudenaikoina. Ihmisten oleskelu kampusalueella kaikkina vuoden- ja vuorokaudenaikoina hälventää mahdollista turvattomuuden kokemista. Tämäkin yksityiskohta parantuu, kun kampusalueet profiloidaan kunnianhimoisesti kaikille kaupunkilaisille kuuluviksi alueiksi ja palveluiden sekä asumisen määrää lisätään voimakkaasti.

Valaistuksen paremman suunnittelun ja siihen panostamisen ottaisin kehittämisen kohteeksi kampusalueilla. Valaistuksen tulee olla toimiva ja tarkoituksenmukainen, mutta se voisi samalla olla leikkisä ja luoda erilaisia tunnelmia kampusalueen eri paikkoihin.

Mukavuus kampuksella

Mukavuuden laatu-ulottuvuudeksi nimetty kokonaisuus liittyy rakennusten väliin jäävien tilojen muotoiluun ja vihreyteen kaupunkisuunnittelussa. (Speck, 2012, 211-233) Speckin mukaan rakennusten muodoilla ei ole väliä, mutta niiden väliin jäävien tilojen muodoilla on ehdottomasti väliä kävelijöiden houkuttelun kannalta. Speckin ohjeiden mukaan kaupunkiympäristön katutilat ja aukiot tulisi suunnitella pienimittakaavaisiksi. Hänen mukaan korkeaa rakentamista voidaan sallia, mutta silloin katutasen julkisivuihin on kiinnitettävä huomiota ja ne tulisi toteuttaa inhimillisen mittakaavan ehdoilla. Puiden istuttamisen katujen varsille Speck näkee välttämättömänä. Vihreys onkin useilla Suomen kampuksilla jo nykyään hyvin näkyvissä. Aineistoni perusteella vihreys on hyvin monilla ensimmäisenä mielessä kuvattaessa omaa kampusta. Vihreys on myös asia, joka aineistoni mukaan vaikuttaa kampuksen miellyttäväksi kokemiseen. Tästä laatu-ulottuvuudesta kampusten kehittämisessä hyödyntäisin tilojen muotoilua, sillä vihreys on, kuten todettua, jo hyvin huomioitu. Tilojen muotoilun huomioisin täydennysrakentamisessa uusien rakennusten sijoittamisen suunnittelussa suhteessa nykyisiin rakennuksiin. Tilojen muotoilu olisi kampusalueella mielenkiintoista ulottaa myös kampuksien sisäpuolelle, jossa aulat ja muut puolijulkiset tilat jatkavat ulkotilojen maailmaa.

Mielenkiintoisuus kampuksilla

Mielenkiintoisuuden laatu-ulottuvuudeksi nimetty kokonaisuus keskittyy kaupunkitilan reunoihin ja niiden huokoisuuteen. (Speck, 2012, 235-261) Ovi- ja ikkuna-aukkoja olisi syytä olla usein ja ne saisi olla syviä, jolloin ne tarjoaisivat suojaisia oleskelupaikkoja. Kampusalueella tuntuu tärkeältä, että rakennuksien joukosta on tunnistettavissa päärakennus, jossa on pääovi. Pääovi on usein muista selkeästi erottuva ja tuo jonkinlaisen juhlallisen ja arvokkaan sisääntulon yliopistoon. Mikäli kampukset avataan käyttömuodoiltaan laajalle joukolle kaupunkilaisia, miten käy juhlallisen ja arvokkaan tuntuisen yliopiston pääsisäänkäynnin? Onko pääsisäänkäynti enää porttina kampuksen käyttäjille, vai voiko portiksi nousta vaikka jokin suosittu ravintola tai kauppa? Mielenkiintoisuuden ulottuvuutta syventäisin kampusalueiden ympäristössä nimenomaan toimintojen sekoittamisen myötä. Kampusalue voi tarjota useita käyttömuotoja ja vastakohtaisiakin tiloja. Vastakohtaisuudet ja yllättävät tilat ja toiminnot tuovat alueelle mielenkiinnon herättäviä paikkoja.

Speckin mukaan kehityskohteista tulisi ensin valita parhaat edellytykset omaava alue ja panostaa yksi alue kerrallaan priorisoinnin mukaisesti. Mikäli käveltävyyden parantamiseen luotuja laatu-ulottuvuuden keinoja ripottelee yksittäin sinne tänne, ei niiden hyötyjä ole nähtävissä lopulta missään. Tätä oppia silmälläpitäen olen päättänyt tässä työssä etsiä jokaiselta kampusalueelta käveltävyyteen liittyvän aiheen tai yksityiskohdan, joka nousee haastatteluiden ja käyntini aikana tekemien havaintojeni perusteella esiin. Tämän avulla pyrin osoittamaan jonkin yksilöllisen seikan, johon panostamalla voisi kyseisellä kampusalueella parantaa käveltävyyden kokemusta.

5.2 Käveltävyys kampuksilla

Kampuksen käveltävyyden tarkastelu poikkeaa kaupungin keskusta-alueen käveltävyyden tarkastelusta monilta osin. Erityisesti Suomessa kampuksilla ei yleensä ole asumista, joka vaikuttaa alueen käyttöasteeseen vuorokauden ilt- ja yöaikana. Suomalaiset kampukset ovat pääsääntöisesti melko tiiviitä, joissa eri rakennukset ovat lähekkäin ja helposti saavutettavissa. Kampukset ovat erityisiä myös siinä suhteessa, keskusta-alueeseen verrattuna, että kampukset muodostavat jollainlailla melko

yksityisen tai vähintäänkin puolijulkisen tilan. Vierailin viidellä suomalaisella kampuksella tätä tutkimusta tehdessäni ja kaikissa havaintoni oli samansuuntainen. Ihmiset tulevat kampukselle vain tietoisesti, joko opintojen, työn, seminaarin tai muun tarkoituksen perässä. Kampuksille ei vaellella poikkeamaan hakemaan uusia kokemuksia tai palveluita.

Kampukset ovat todella hyviä kokonaisuuksia tarkastella käveltävyyttä. Ne ovat suhteellisen tiiviillä alueilla ja niillä liikkuu suhteellisen suuri joukko ihmisiä. Minun tutkimukseni haastatteluaineisto koostui pääasiassa opiskelijoista, joka varmasti kuvaa pääjoukkoa kampuksella kulkevista ihmisistä, mutta niillä liikkuu myös hyvin kirjava joukko vierailijoita, työntekijöitä ja tutkijoita. Tässä työssä olen rajannut tarkasteluni kampuksilla nyt liikkuviin ihmisiin, mutta itseasiassa kampuksien potentiaaliset tulevat käyttäjät ovat kaikki kampuksien läheisyydessä liikkuvat, asuvat ja työskentelevät ihmiset. Uskon, että jos saamme kampuksille tuotua laajemmin houkuttelevia palveluita ja tiloja ja samalla panostamme kävellessä nautittavan ympäristön luomiseen, on meillä mahdollisuus houkutella nyt alueen ulkopuolelta kulkevat ihmiset alueen palveluiden pariin.

Tutkimuksessani en lähtenyt määrittelemään kampuksille käveltävyyden tasoa kuvaavia arvosanoja. Halusin pitää pääpainon laadullisessa kokemustiedossa, joka ei ole mitattavissa. Omat lähtöolettamukseni liittyivät käveltävyyden huomioimisen tärkeyteen tässä käännekohtassa, kun tarkastelemani kampuksia ollaan uusien strategioiden kautta kehittämässä kohti sekoittuneita käytäntöjä ja sitä varten ollaan myös tehostamassa maankäyttöä kampuksien kiinteistöillä.

Dalhousien yliopiston Studley-kampukselle tehdyssä käveltävyyden parantamisen tutkimuksessa päätavoite oli panostaa terveellisempään elämäntyyliin, vähentää päästöjä ja kehittää ympäristöystävällisiä liikkumismuotoja. (Angelidis, 2014, s. 5) Heidän tutkimuksessa Studley-kampus jaettiin ensin osa-alueisiin, jotka jokainen tarkasteltiin erikseen ja jokaiselle määriteltiin omat kehitysehdotukset käveltävyyden parantamiseksi. Kehitysehdotukset liittyivät kolmeen tärkeimmäksi nostettuun käveltävyyden teemaan, jotka olivat turvallisuus, reittien laatu ja mukavuus. (Angelidis, 2014, s. 10)

Enemmistö Dalhousien yliopiston opiskelijoista, henkilökunnasta ja tutkijoista käyttää kävelemistä pääasiallisena liikkumismuotona kampusalueen sisällä. Tässä oli kuitenkin pientä vaihtelua vuosittain tehdyissä kyselyissä, joka saattaa olla merkki siitä, että kävelyn valintaan ei vaikuta asenteelliset syyt vaan ennemminkin kävely-ympäristön laatu. Tutkimuksessa määritettiin Studley-kampukselle käveltävyyttä kuvaava numeerinen arvosana, joka oli 74.5/100. Arvosana ja koko kampuksen käveltävyyden analysointi suoritettiin osa-alueiden tarkasteluiden kautta. Osa-alueille annettiin kehitysehdotuksia, jotka parantavat koko alueen käveltävyyttä. Tärkeimmät kehitysehdotukset Studley-kampukselle liittyivät suojateiden ja pyöräteiden puutteisiin sekä valaistuksen puutteisiin varsinkin yöaikaan. (Angelidis, 2014, s. 24-25)

Käveltävyyden tarkasteleminen saattaa olla helpompaa, jos tarkastelevan alueen jakaa pienempiin osa-alueisiin, kuten Dalhousien yliopiston kampuksen käveltävyyden analysoinnissa oli tehty. Käveltävyys kattaa niin laajoja kokonaisuuksia, että sen tarjoamista näkökulmista on valittava kohteeseen parhaiten soveltuvat ja aloitettava niiden tarkastelun kautta.

Seuraavassa pääluvussa käyn läpi kaikki tutkimukseni kohteena olevat kampukset siinä järjestyksessä, kun niissä vierailin. Avaan lyhyesti kokemusta saapumisesta kampukselle ja millaisessa ympäristössä kampus sijaitsee. Nostan esiin haastatteluissa esiintyneitä toistuvia teemoja ja kokemuksia. Pyrin löytämään yhteisiä kokemuksia haastateltavien välillä. Aineistoni on melko niukka ajatellen laajempia yleistyksiä kampuksen käyttäjäkokemuksista, mutta uskon sen olevan riittävä nostamaan esiin joitain huomionarvoisia kokemuksia käyttäjien keskuudesta.

6 Viisi erilaista kampusta

Tutkimuskohteenani oli viisi yliopistokampusta, joissa vierailin seuraavassa järjestyksessä Turku, Vaasa, Jyväskylä, Tampere ja Joensuu. Tulen esittämään havaintojani näistä kampuksista samassa järjestyksessä kuin niillä vierailin. Kuvassa 1. on esitetty tutkitut kampukset ja haastatteluideni ja vierailujeni ajankohdat. Olen kotoisin Vaasasta ja opiskelen Tampereen yliopistossa, joten luontaisesti ne kaksi kampusta olivat minulle tutumpia lähtökohtaisesti kuin kolme muuta. Kaikissa kampuksissa tuntui ympäristö olevan hyvin omaleimainen, mutta kaikissa oli myös joitain samankaltaisuuksia, esimerkiksi matalahkot rakennukset ja sijainti keskustan ruutukorttelirakenteen läheisyydessä.

Aluesuunnittelussa pidetään yleisesti hyvänä lähtökohtana huomioida alueen ominaispiirteet ja historian kaari, joka on johtanut nykytilanteeseen. Ominaispiirteet ovat alueiden vahvuus, jonka varaan on hyvä rakentaa ja jatkojalostaa alueen omaa identiteettiä. Suomalaiset kampukset ovat kukin omanlaisiaan, oman kehityskaarensa ilmentymiä, mutta niiden yleisessä olemuksessa on myös hyvin paljon samoja piirteitä. Lähdin kulkemaan tutkimuskohteiksi valikoituneita kampuksia kohti ja halusin kuulla ja ymmärtää, miten siellä toimivien ihmisten kokemukset näyttäytyvät, miten he kuvailevat kampustaan ja mihin he kiinnittävät huomiota Sumkinin luomien kampuskonsepteja havainnollistavien ideakuvien maailmoista.

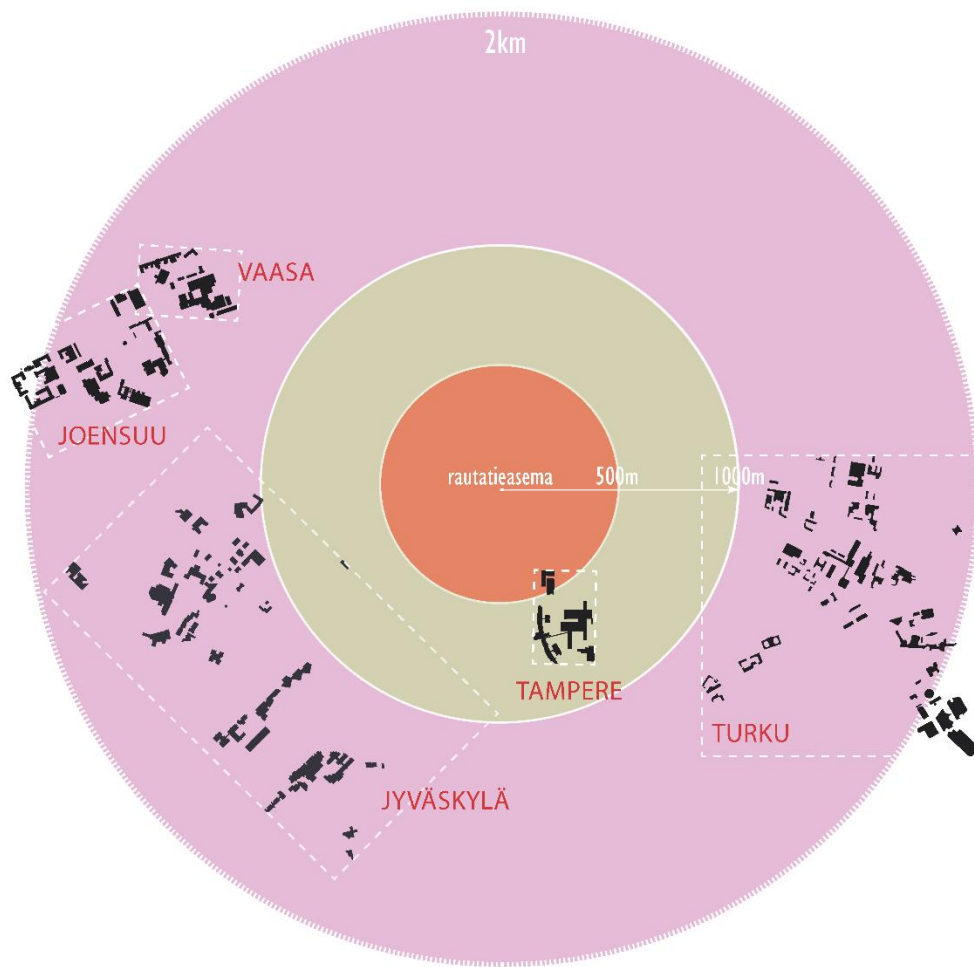

Kuva 1 Tutkimuskohteena olleiden kampuksien sijaintikaupungit.

Kuten todettua, tein tutkimustani SYK:n vetämän projektin yhteydessä, jonka yhteydessä myös Heidi Sumkin teki oman Diplomityönsä. Sumkinin ja minun työt toimivat toisiaan täydentävinä. Hänen työssä on käyty läpi tutkimuskohteiksi valittujen yliopistokampuksien historiaa ja sijoittautumista kaupunkirakenteeseen. Hän on tarkastellut kaupunkirakennetta karttatarkasteluina ja tutkinut miten nämä viisi kampusta niihin sijoittuvat ja miten kaupunkirakenne on ajallisesti kasvanut kiinni kampuksiin. (Sumkin, 2017) Olemme käyneet meheviä keskusteluja yhdessä, kun olemme tutkineet, miten karttatarkastelu ja käyttäjiltä kerätty kokemustieto osaltaan tuovat toisistaan poikkeavia tuloksia ja toisaalta toisiaan tukevia tulkintoja.

Rautatieasema ei aina ole kaupunkien keskipisteessä, mutta pidimme sitä Heidi Sumkinin kanssa merkityksellisenä ja perusteltuna mittapisteenä, kun tutkimme kampuksien sijaintia kaupungissa. Minä päätin kävellä rautatieasemalta kampukselle ja pyrkiä havainnoimaan kävelykokemusta ja saapumista kampukselle. Sumkin taas tarkasteli kampuksen sijaintia ja etäisyyttä kartalla suhteessa rautatieasemaan, tämä tarkastelu on esitetty kuvassa 2.

Saavuin kaikille kampusalueille juna-asemalta kävellen ja havainnoin matkaa ja kävelykokemusta kampusalueelle saavuttaessa. Kiertelin kampusalueilla ulko- ja sisätiloissa ja pyrin havainnoimaan ihmisten liikkumista eri tiloissa. Vierailuni ajoittuivat erityyppisiin sääolosuhteisiin, aurinkoisesta ja lämpimästä säästä, sateiseen ja jopa talviseen säähän. Sääolosuhteet vaikuttavat erityisesti ulkotiloissa oleskeluun ja ajan viettämiseen. Vaikka vierailin suurimassa osassa kampuksista lämpimään aikaan, ei yhdessäkään kampuksista ollut kahvilaa ulkosalla. Tämä saattaa johtua siitä, että pääsääntöisesti kesäaikaan kampuksilla ei ole ihmisiä, eikä siksi palveluita ole suunniteltu kesäisiä ilmoja silmällä pitäen, vaan kampuksien käyttöajankohta painottuu talvikauteen.

Kuva 2 Tutkimuskohteena olleet kampukset suhteessa rautatieasemaan. (kuva Heidi Sumkin)

6.1 Turun kampus mäen laella

Kuva 3 Tutkimuskohde Turun kampus. (Kuva MML)

Turun kampukselle saavuttaessa keskustasta päin kuljetaan joen yli, historiallisen asuinalueen lomitse ja lopulta nouseaan kampuksen rakennuksien välistä mäen päälle. Mäen päällä rakennukset muodostavat pienen sisäpihan, jossa suihkulähde solisee luoden pienen keitaan, suihkulähde tosin on suuren osan vuodesta käyttämättä johtuen Suomen sääolosuhteista. Sisäpihan muodostaa kirjasto ja päärakennus, mutta aluetta tarkemmin tutkittaessa huomaa, että suuri osa rakennuksista rajautuu sisäpihalta katsottuna ulkopuolelle, eikä niiden sijainnista saa vihjeitä sisäpihalla seisova edes vähäisesti.

Kuva 4 Turun kampuksen sisäpihalta.

Turun yliopistokampuksen erityisyys liittyy sen historiaan ja sijaintiin. Turun kampusta pidettiin hyvin kompaktina.

”[Turun kampuksen identiteetti] No ehkä tää sijainti, et tää on tälleen korkeen mäen päällä, voi olla silleen omalaatuisempi. Ja sit ku lähtee tonne päin niin on se puutaloalue siinä välissä joka on aika mielenkiintoinen ja tosi hieno. Mä olen Tampereelta kotoisin, niin siellä se on taas hajautettu niin ympäri kaupunkia eri toimipisteet, täällä tää alue on hyvin tiivis.” (H3, Opiskelija, mies, noin 20-vuotta)

Turun kampus koostuu useista rakennuksista ja aineistoni perusteella opiskelijat liikkuvat paljon rakennuksien välillä luennoille kiirehtiessään.

”Just ajattelin, et on niin huono kunto ettei tarvii kävellä ku puoli kilometriä ja jo hengästyttää... Askeleita tulee paljon... mä oon joskus mitannut, et ku on ollut eri paikoissa luentoja, niin on tullut 2 kilometriä pelkästään paikasta toiseen siirtymisestä.” (H2, Opiskelija, nainen, noin 50-vuotta)

Haastatteluissa nousi esiin, kuinka opiskelijat kokevat, ainakin opintojen alkuaikoina, kampusalueen eri rakennuksien muodostaman kokonaisuuden sekavaksi ja vaikeasti hahmotettavaksi ja opasteissa koettiin olevan puutteita.

”Vähän neuvonnassakin oli puutteita, et sit tietysti itse aina tarkistin missä mikäkin tila on. Se ei haittaa et ne on eri paikassa, mut olis ollut joku mistä aina olis nähnyt missä mikäkin on.” (H5, Opiskelija, nainen, noin 20-vuotta)

”On tää omalla tavallaan viihtyisä, vähä ehkä monotoninen, kaikki aika samanlaisia rakennuksia, mutta silleen selkee ja sit ku oppii kulkemaan, niin löytää kyllä kaikkialle. Kyl tää on ihan jees, empä ole oikeen muualla kampusalueilla käynytään.” (H3, Opiskelija, mies, noin 20-vuotta)

Kampusalueen erilliset rakennukset nähtiin olevan osa kampuksen identiteettiä, eikä niitä pidetty lähtökohtaisesti liikkumisen sekavuuden kokemisen syynä. Aineistoni perusteella sekavuutta aiheuttaa opastuksen ja rakennuksien yksilöitymisen puutteet. Näkisin, että pienillä parannuksilla saataisiin kampusalueen sisälle luotua selkeitä reitistöjä rakennuksien välille. Nostaisin esiin värikoodauksen pohtimisen Turun kampuksen sisäpuolella olevien reitistöjen ja rakennuksien yksilöimiseen. Mikäli rakennuksilla olisi yksilöidyt värit tai tunnuksot, voisi tätä samaa toistaa opasteissa ja reittien merkitsemisessä kampuksella.

Turun kampus on hieman sivussa keskustaan nähden. Haastatteluissa nousi esiin yksityiskohta, joka vaikuttaa kampuksen saavutettavuuteen. Mikäli kampukselle saapuu keskusta-alueen ulkopuolelta, joutuu vaihtamaan linja-autoa kauppatorilla. Tämä voi vaikuttaa negatiivisesti joukkoliikenteen houkuttelevuuteen Turun kampukselle saavuttaessa.

Speckin mukaan käveltävyyttä kehittäessä on valittava potentiaalisimmat kehityskohteet. Ei ole tarkoituksenmukaista käyttää kaikkia voimavaroja tasaisesti koko kehitettävän alueen hyväksi, vaan on valittava tietyt kohdat tai kohteet ja panostettava voimavarat niihin. (Speck, 2012, 253)

Nostaisin Turun kampusalueen kehittämisessä esiin reittien selkeyttämisen ja opasteiden uudenlaisen käytön.

6.2 Vaasan kampus meren rannalla

Kuva 5 Tutkimuskohde Vaasan kampus. (kuva MML)

Vaasan kampukselle kuljetaan keskustan läpi, jatketaan tuulisen sillan yli, josta aukeaa hieno maisema merelle ja historiallisen puuvillatehtaan suuntaan, nousta mäki ylös ja saavutaan kampusalueelle. Kampusalueen porttina toimii parkkipaikka, joka on sijoitettu päärakennuksen pääoven eteen. Päärakennuksen vieritse kuljetaan kampusalueen piha-alueelle, joka aukeaa todella avarana ja tasaisena kenttänä. Tasaisuus luo avaruuden tunteen, joka sopii tunnusomaisesti Pohjanmaalle, mutta joka luo samalla mahdollisuuden tuulelle puhalttaa.

Kuva 6 Vaasan kampuksen ulkotilaa kuvattu Tritonialle päin.

Ulkotilojen ilmava ja avara olemus tuntui ominaiselta Pohjanmaalla sijaitsevalle kampukselle ja pidin sitä miellyttävänä. Avaruus antaa tilaa suurillekin tapahtumille, joita kampusalueen ulkotiloissa järjestetään.

”[Ulkotilat ovat] varsin viihtyisät. Täällä järjestetään kampusalueella usein opiskelijatapahtumia, täällä hyvin riittää tilaa.” (H6, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

Vaasan kampuksen yleisilme on siisti ja uudehko, piha-alueen nurmikenttä on hyvin hoidettu ja luo siistin ja hyvin hoidetun vaikutelman kampusalueesta.

”... jotenki tää on uudempi ja tääl on viel kaikki suhteellisen hyvässä kunnossa, se saatta erottaa [muista kampusalueista], kaikki on tosi puhdasta se on tosi miellyttävää, se et on hyvin hoidettu on tärkeää viihtyvyyden kannalta.” (H8, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

Vaasan kampusalue on ainoa tutkimistani kampuksista, joissa on jo asumista alueen sisällä. Tätä muihin vasta suunnitellaan. Tutkimukseni aineiston mukaan asuminen oli yllättävää kampusalueella. Se ei vielä ole perinteikästä Suomessa. Toiset kokivat asumisen kampuksella luontevaksi, toiset vierastivat tätä kovasti.

”Aika jännä, et silloin ku fuksisyyksynä tuutori kertoi että täällä ihan ihmiset asuu, niin kyllä se kuulosti vähän oudolta. Mut mikäs siinä jos tykkää.” (H6, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

”...yks aika hauska asia on, noi on ilmeisesti asuttavia noi [osoittaa asuintaloja kampuksella].” (H10, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

Asuminen koettiin sopivan kampukselle varsinkin, jos asunnot olisivat opiskelijoita varten.

”Sopii ei siin mun mielestä oo mitään, oletan et noi on sit opiskelija-asuntoja ja jotain sen tyyppisii, sit se olis samanlainen ku Otaniemessä et siel on tosi paljon asuntoja kampusalueella et tääl on tuo puuvilla et siel ei kovin montaa asu et suurin osa on kampuksen ulkopuolella.” (H8, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

Kampusalueen avaruus ja siisteys nousi aineistossani esiin, kuten myös uudehkojen rakennusten hyvä kunto. Uudet rakennukset on limitetty historiallisten rakennusten lomaan taidokkaasti. Aineistossani nousi hyvin esiin rakennuskannan kerroksellisuus ja sen tuoma mielenkiintoinen ympäristö ja omaleimaisuus kampusalueella.

”Aika historiarikas ja tosi viihtyisä et todella kauniita rakennuksia ja tosi hieno ympäristö merenrannalla et ei suomesta vastaavii hirveesti löydy.” (H9, opiskelija, mies, noin 25-vuotta)

”[Vaasan kampus on] tuulinen... ja laidasta laitaan on uusia ja tosi moderneja rakennuksia, mutta sitte tossa on noita vanhanaikasempia noita asuinrakennuksia. Voisin vielä sanoa, että mitä olen käynyt muilla kampuksilla niin kyllä tämä on aika hieno.” (H6, mies, noin 30-vuotta)

Lähtisin nostamaan Vaasan kampusalueen kehittämisen kohdalla esiin tuuliolosuhteiden parantamisen pienillä keinoilla. Ulkotiloista pidettiin ja niissä viihdyttiin. Näkisin kuitenkin, että jos tuulensuojia olisi saatavilla oleskelupaikkojen yhteydessä, ulkona viihdyttäisiin enemmän ja kampusalueen ulkotilat koettaisiin vieläkin viihtyisimmiksi. Ehdottaisin kampusalueen ympäristöön, useampiin paikkoihin, tuulensuojaisia oleskelusoppeja. Koska aurinko ja tuuli tulevat pääsääntöisesti Vaasan kampukselle samalta suunnalta, lähtisin miettimään läpinäkyviä

tuulensuojia. Aluetta kehitettäessä ja rakennettaessa edelleen ehdottaisin myös merensuuntaan suojaavia yhdyskäytäviä rakennusten välille, joissa merenpuoleisella sivulla olisi läpinäkyvä seinämä. Nämä käytävät voisivat olla myös katettuja.

Pienemmät ja suojaisammat oleskelupaikat kampusalueella voisi houkutella useammin viipymään ulkona ja sattumanvaraisiin kohtaamisiin. Kehityskohteenani Vaasan kampusalueelle on inhimillisen mittakaavan ja tuulensuojien tuominen ulkotiloihin.

6.3 Jyväskylän kampus metsän siimeksessä

Kuva 7 Tutkimuskohde Jyväskylän kampus. (kuva MML)

Jyväskylään kuljetetaan keskustasta päin Kauppatua ja Seminaarikatua pitkin. Kauppakadun oivaltava kävely- ja pyöräilyolosuhteiden kehittäminen nostaa odotusarvoja myös kampusalueen kävely-ympäristölle. Kampusalueelle saavutaan kirjaston vierestä sinisestä ”portista”, joka mukavasti ohjaa kävelijää kohti päärakennusta. Päärakennus on tien päässä, jonka olettaisi olevan vain kävelijöiden ja pyöräilijöiden käytössä, mutta pian kävelijä saa huomata kävelevänsä autojen keskellä.

Kuva 8 Jyväskylän yliopiston päärakennukselle johtava tie kuvattu kirjastolta päin.

Kampusalue on mukavasti metsän kainalossa. Jyväskylän kampuksen läheisyydessä on havaittavissa aidosti luonnon, jopa metsän läsnäolo, joka poikkeaa muista tutkimistani kampuksista. Luonnon läheisyys tuntuu kuuluvan kampukselle ja se osaltaan vaikuttaa siihen, että kampusalue tuntuu hyvin inhimilliseltä ja suomalaiselta.

”[Jyväskylän kampus on] mun mielestä tosi mukava, täällä on rento ilmapiiri ja sitte ehkä ainakin mulle itselle tulee rennompi olo et täällä on niin paljon luontoa tässä kampuksen keskellä, niin paljon puita ja kaikkea vihreätä ja tossa takana tuo mäki jolla on sitte ihan kunnan metsäkin ja joku lenkkipolkukin.” (H13, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

Koska Kauppakatu nosti odotuksia käveltävyyden suhteen saavuttaessa kampusalueella, oli yllätys, kuinka kampusalueella ei jatkunut käveltävyyden huomioiminen liikennejärjestelyissä. Varsinkin päärakennukselle kulkeva tie tuntui aineistoni ja oman kokemukseni pohjalta hieman sekavalta. Tietä reunusti

lipputankojen rivi, jonka toisella puolella oli ilmeisesti kävelijöille tarkoitettu kävelytie. Tätä kävelytietä en nähnyt kenenkään käyttävän. Kävelytie oli hyvin kapea ja sivussa, joten kaikki havaitsemani kävelijät käyttivät samaa tietä autoilijoiden ja pyöräilijöiden kanssa. Tie oli henkilökunnan ja alueella asioivien autoilijoiden käytössä, mutta silti näytti, että siinä kulki useita autoja lähes jatkuvasti. Tähän saattoi vaikuttaa päärakennuksen remontointi, joka lisää varmasti liikennettä alueella.

Kuva 9 Päärakennukselle johtava tie, kuvattu päärakennuksen suunnasta kirjastolle päin.

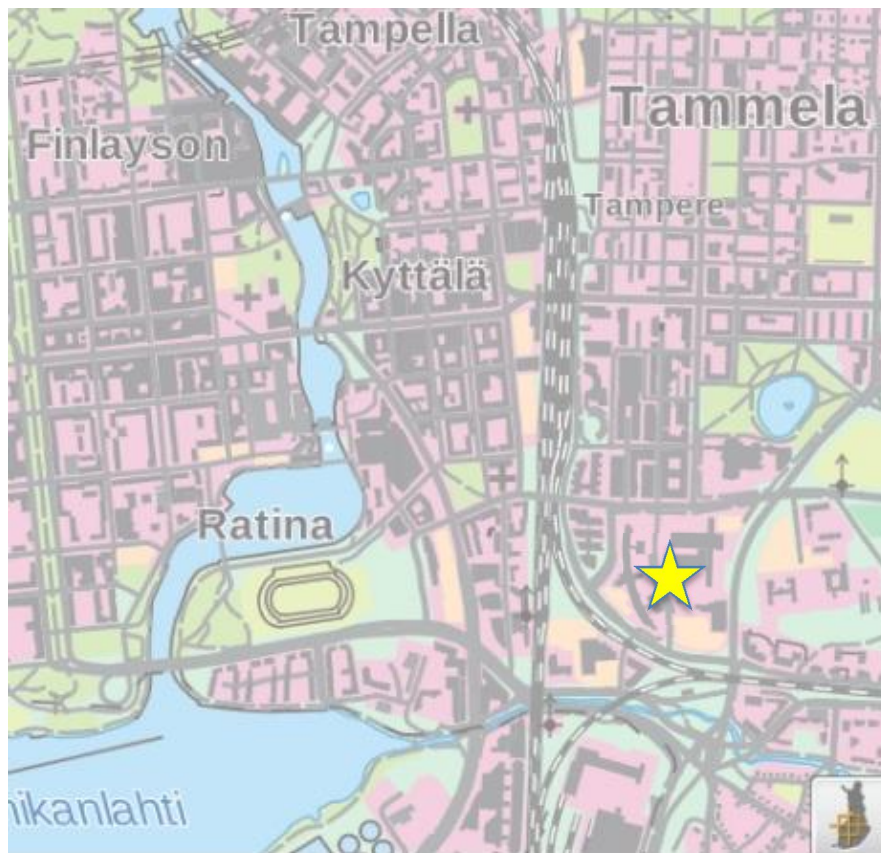
"[Eri kulkumuotojen erottelu kampusalueella] saisi selkeyttää, tässäkin ajelee autoja ja pyöräilijöitä ja kävelijöitä, tässä ei mun mielestä ole selkeää että missä saisi ajaa, mun mielestä saisi kyllä selkeyttää." (H14, opiskelija, nainen, noin 30-vuotta)

"[Eri kulkumuodoissa] vois olla parannuksia, aika usein on tullut semmoisia vaaratilanteita ihan tässä kampusalueilla ja tossa ihan rajalla. Ku vaikka tulee pyörällä aamulla niin sitten jalankulkijat ja pyöräilijät kulkee ihan miten saattuu, siihen vois tulla vähän parannuksia. Pyöräpaikkoja on tosi hyvin ja kävellen pääsee tosi hyvin." (H15, opiskelija, nainen, noin 30-vuotta)

Eri kulkumuotojen, autoilijoiden, pyöräilijöiden ja kävelijöiden selkeämpi erottelu näyttäisi aineistoni perusteella olevan tarpeen Jyväskylän kampusalueen Seminaarimäellä. Päärakennukselle johtavan tien muokkaaminen siten, että siinä olisi autoille ja pyörille omat väylänsä, parantaisi huomattavasti kävelijöiden turvallisuutta ja tekisi alueella liikkumisesta miellyttävämpää. Siirtäisin lipputankorivin tien reunaan ja vapauttaisin näin kävelijöille laajemman tilan ottamalla lisäksi ”autotiestä” yhden kaistan kävelijöiden käyttöön. Mikäli pyöräilijät ja autoilijat pidetään samalla pihatiellä, on autojen ja pyörien nopeutta hidastettava teknisillä ratkaisulla. Omien havaintojen perusteella liikkumisessa näyttää olevan pääperiaate, että kävelijät väistävät autoa, mikäli molemmat liikkuvat samalla kadulla. Tästä syystä en näe liikkumisen sekoittamisen ja monimutkaistamisen olevan ainoa ratkaisu laskemaan autojen tilannenopeutta, vaan lisäksi tarvitaan teknisiä ratkaisuja, kuten kierrettäviä esteitä tai muuta sen tyyppistä.

6.4 Tampereen kampus urbaanissa risteyksessä

Kuva 10 Tutkimuskohde Tampereen kampus. (kuva MML)

Tampereen kampusalue on selkeästi urbaanein tutkimistani kampuksista. Tampereen kampus on kuitenkin kaupunkiympäristöön nähden ”takapihalla” rautatien ja Tullinalueen takana.

Kuva 11 PinniA päärakennukselta päin kuvattuna.

Tampereen kaupunki on suurin tutkimuksessani käsitellyistä kaupungeista ja se tuo oman tunnelmansa kaupungissa kävellessä kampukselle päin. Tampereen kampus rajautuu voimakkaasti autoteiden, ratapihan ja Tullinalueen johdosta irralleen kaupungista. Tullinalue on vielä nykyisin sekava pääosin työpaikkakäytössä oleva alue, jota ollaan kyllä kehittämässä aluesuunnittelun myötä monipuolisempaan suuntaan. (Tullinalueen yleissuunnitelma) Tullinalueen ja kansihankkeen kehittämisen yhteydessä on hieno mahdollisuus tarkastella myös kampusalueen tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Tavoitteita on asetettu kampuksen strategiassa. (Tampereen kampusstrategia) Strategian mukaan Tampereella pyritään nostamaan kampusalueen rakennustehokkuutta ja tuomaan kampusalueelle monipuolisesti tilojen käyttömuotoja. Monipuolistamalla käyttötapoja pyritään elävöittämään kampusta ja saamaan ihmiset viettämään aikaa kampuksella ympäri vuorokauden ja ympäri vuoden.

Tampereen kampusalue nähtiin, aineistoni perusteella, pääosin viihtyisänä. Sisäpihan kannella oleva oleskelualue näytti jäävän hieman sivuun ja sen käytettävyyttä usein epäillään siitä puhuttaessa, mutta aurinkoisina päivinä se näyttäisi tarjoavan miellyttävän paikan viettää aikaa.

”[Tampereen kampus] No tota, tää on aika laaja ja silleen aika järkevästi kaikki eri rakennukset on sijoitettu. Tässä on ihan kivasti tätä istuma- ja hengailutilaa ja siisti.” (H17, opiskelija, nainen, noin 25-vuotta)

”... Muuten ihan toimiva, varsinkin tossa päätalon katolla kun on toi viheralue, niin musta se on ihan hauska yksityiskohta. Toimiva.” (H18, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

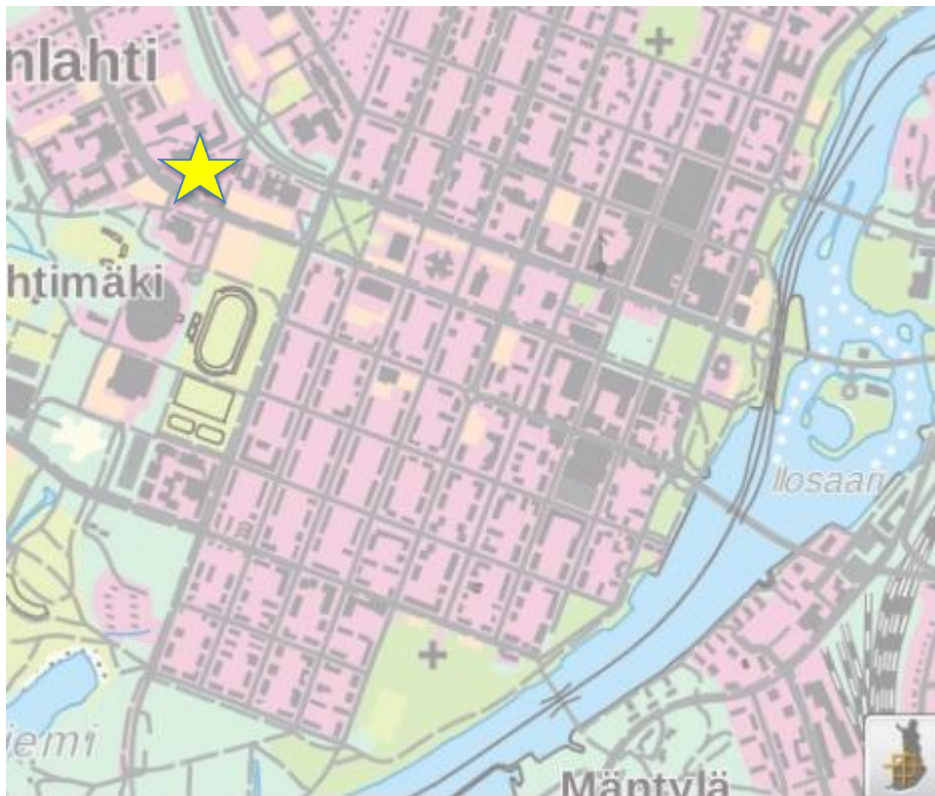
”[Oleskelutiloja ulos lisää] Olis se kiva, mä en tosta päätalon sisäpihasta tiedä kuin paljon siinä oleskellaan, ei ole itse tullut oleskeltua ainakaan siinä kertaakaan. Satuinkin joskus huomaamaan sen vahingossa ku olin syömässä siinä yläkerrassa, että ai tuonnekin pääsee, en vaan tiää vieläkö miten sinne pääsee.” (H20, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

Kampusta pidetään nykyisellään viihtyisänä ja oleskelupaikkojakin alueelta löytyy. Nämä seikat toistuivat useissa haastatteluissa, mutta kuitenkin tässä aineistossa nousi esiin myös seikka, että kampuksella ei vietetä juurikaan vapaa-aikaa. Kampuksella opiskellaan ja vapaa-aikaa vietetään toisaalla. Johtuuko tämä kampuksen tarjoamista palveluista tai niiden aukioloajoista vai mistä? Viihtyisyys ei ainakaan näyttäisi olevan syy sille, että kampukselta poistutaan vapaa-ajaksi.

Nostaisin kampuksen kehittämisen yhteydessä yhdeksi tärkeäksi kehityskohdaksi Tullinalueen ja kampusalueen rajan hälventämisen. Kalevantien alittava alikulku on ollut jo hyvä ja tehokas ratkaisu kulun helpottamiseen, mutta näkisin, että Kalevantiellä voisi vielä hidastaa autoliikennettä ja ottaa tilaa autoilta kävelijöiden, pyöräilijöiden ja palveluiden käyttöön. Kalevanatien muokkaaminen on kuitenkin Tampereen kaupungin käsissä, joten yliopistolla ei suoraan ole siihen nopeita työkaluja. Tästä syystä haluan nostaa myös kampusalueen ”sisäpuolella” tehtäviä ideoita tarkasteluun. Oman arvioni mukaan Tampereen kampus on tutkimistani kampuksista potentiaalisin aidosti tutkia kampusalueella viihtymistä käveltävyyden teemojen kautta ja potentiaalisin lisätä alueella viihtymistä panostamalla käveltävyyteen ja inhimilliseen

suunnitteluun. Tampereella tavoitetaan käveltävyyden kannalta kriittinen massa. Näkisin, että samalla kun kampusalueella suunnitellaan toimintojen sekoittamista ja rakennustehokkuuden nostamista, voitaisiin aidosti kokeilla jotain uutta ja erilaista. Mitä jos Tampereen kampuksella toimisi maauimala kesäisin? Maauimala houkuttaisi alueelle turisteja ja paikallisia eri-ikäisiä ihmisiä. Kampus olisi selkeästi ja voimakkaasti profiloitava kaupunkilaisten olohuoneeksi, joka tarjoaa kaikille jotakin. Tällä hetkellä, aineistoni perusteella, suuri osa opiskelijoista mieltää kampukset opiskelu- eli työpaikoiksi, jotka halutaan erottaa vapaa-ajasta.

6.5 Kotoisa Joensuun kampus

Kuva 12 Tutkimuskohde Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampus. (kuva MML)

Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampus sijaitsee keskustan laidalla. Toisin kuin muille tutkimilleni kampuksille, Joensuuhun matkasin marraskuussa, lumen ja pakkasen jo purressa ulkona. Joensuun kampus avautuu parkkipaikan takana. Yritin hahmottaa ilman kampuskarttaa, mikä on päärakennus, mutta mikään rakennus ei noussut yli

muiden tai missään rakennuksessa ei lukenut yliopiston kylttiä osoittamassa pääsisäänkäyntiä.

Kuva 13 Sisäpiha kuvattuna Carelian vierestä.

Tein haastatteluni sisätiloissa sääolosuhteiden vuoksi. Vaikka talvi olikin saapunut Joensuuhun tutkimukseni ajankohtana, huomasin heti saavuttaessa kampukselle, että pyöriä oli runsaasti pihassa useassa eri paikassa niin telineissä kuin telineiden ulkopuolellakin. Joensuun kampuksessa opiskelevat ja työskentelevät selvästi liikkuvat runsaslukuisina pyörillä. Aineistossani nousi esiin pyörien säilytysongelmat varsinkin kesäaikaan. Tämä saattaisi olla helppo epäkohta tarttua yliopistokampuksen ulkotilojen viihtyvyyttä parannettaessa.

”Ehkä noita pyöräpaikkoja on vähän vähän. Sen huomaa aina alkuvuodesta, ku tos on sellainen jäätävä musta möykky täs Carelian edessä fillareita ihan täynnä.” (H23, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

Ulkotilojen käyttö ei aineistoni mukaan ole Joensuussa kovin laajamittaista, eikä kampuksen alueella ole selkeitä viheralueita, joissa ihmiset viettäisivät aikaa. Tämä olisi myös asia, johon tulisi kiinnittää huomiota alueen jatkosuunnittelussa, mikäli halutaan parantaa käveltävyyden työkalujen avulla ulkotilojen viihtyisyyttä. Yksi yksityiskohta nousi aineistossani esiin tupakointipaikan sijaintiin liittyen.

Tupakointipaikka sijaitsee tällä hetkellä sisäpihalla rakennusten välisellä kulkureitillä. Hajuherkille ihmisille tämä tuottaa ongelmia jopa niin, että reittiä ei voi käyttää.

”Mä olen vaan tosi herkkä hajuille, et jos ei halua kiertää Carelian kautta, joutuu meneen ton röökipaikan ohitte ja siitä tulee kaikki hajut ja loppupäivän on sit migreeni.” (H25, opiskelija, nainen, noin 20-vuotta)

Ulkotiloissa lähtisin panostamaan oleskelupaikkoihin ja siirtäisin tupakointipaikan pois kulkureitiltä. Myös pyöräpaikkoihin tulisi ehdottomasti panostaa. Joensuun kampukselta kerätyssä aineistossa nousi selkeästi esiin piha-alueiden pieni merkitys alueella viihtymiseen. Tähän saattoi vaikuttaa haastattelujen ajankohta, marraskuu, mutta useimmat toivat esiin kampuksella olevan ulkona vain yhden ravintolan pöydät kevät- ja syysaikaan. Vapaita oleskelupaikkoja ei haastateltavien mukaan piha-alueilla ole.

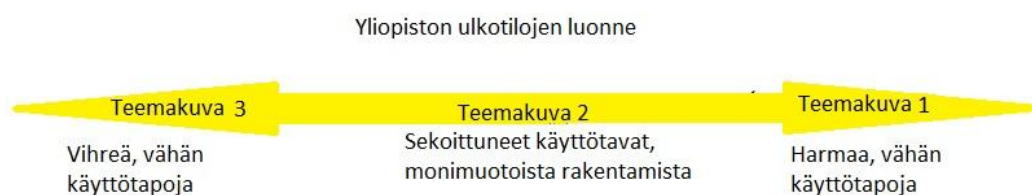
”En miä ole ainakaan vielä löytänyt sellaista ajanviettoon tarkoitettua [ulkotilaa], ehkä noissa ravintoloissa on pöytiä ulkona missä istuskeltiin viime syksynä. Mut vois olla kiva, et olis semmoisia puistomaisia alueita missä voisi viettää aikaa. Muuten ne on ihan kivat.” (H22, opiskelija, nainen, noin 20-vuotta)

Lähtökohtaisesti voisi ajatella kampusta halkovan tien nousevan esiin haastatteluissa, joissa puhutaan ulkotiloista ja niiden viihtyisyydestä. Haastatteleman opiskelijat eivät kuitenkaan nostaneet sitä puheissaan esiin. Se ei tuntunut vaikuttavan heidän arkeensa kampuksella. Tämä oli yksi selkein eroavaisuus, johon törmäsimme poikkitieteellisissä keskusteluissa Heidi Sumkinin kanssa. Hän havainnoi karttatarkastelussa tien estemäisen olemuksen, jota tässä työssä kerätty käyttäjäkokemus ei tukenut. Suunnittelutyössä näyttääkin olevan hyvin perusteltua yhdistää alueanalyysiä ja käyttäjäkokemuksia ja limittää niitä yhteen.

7 Teemakuvien maailmassa

Tutkimukseni liittyy samaan aiheeseen tehtyyn TTY:n opiskelijan Heidi Sumkin Diplomityöhön (Sumkin, 2017), jossa hän tutki yliopistokampuksien elävöittämistä suunnittelijalähtöisesti. Hän laati Tampereen keskustakampukselle kolme teemaa, joista laadittuja teemakuvia esitin haastattelemilleni ihmisille. Kävimme useita keskusteluja Sumkinin kanssa hahmotellessamme erityyppisiä teemoja ja kampuskonsepteja, joita voisin hyödyntää ja ”testata” haastatteluissani. Sumkin laati tarkoituksella teemojen ideakuvat pitkälle viedyiksi ja liioitellen alleviivaaviksi, jotta saisimme haastatteluaineistoon mahdollisimman rikasta aineistoa.

Jos tarkastelen teemakuvia, ilman niihin liittyvää Sumkinin kirjoittamaa kuvailua, asettaisin ne alla esitetyn mukaisesti kuvan 8 janalle. Ensimmäinen teema ja viimeinen teema luovat vastakohdat vihreyden määrässä. Tietenkään ensimmäinen teema ei ole täysin harmaa, mutta siinä ei ole ”lisättyä” vihreyttä nykytilaan, jota pidän nollatasona ja siksi asetan ne janan vastakkaisiin päihin. Rakentamista tarkasteltaessa asettaisin toisen teeman ensimmäisen ja kolmannen väliin, sillä siinä on korkeaa ja tiivistä ”urbaania” rakentamista, joka vihjaa selkeimmin myös monista sekoittuneista käyttötavoista. Kolmas teema näyttäytyy niin puistomaisena, että sen käyttötavat eivät näytä monipuolisilta. Myös ensimmäisessä teemakuvassa rakentaminen näyttää niin selkeästi julkiselta ”laitosmaiselta”, että se ei suoraan anna vihjeitä sekoittuneista käyttötavoista.

Kuva 14 Ulkotilojen luonne teemakuvien perusteella.

7.1 Kävelleen palveluiden pariin

Kuva 15 Kampuskonseptit, teemakuva 1. (kuva Heidi Sumkin)

Ensimmäinen teemakuva kuvaa kävelyteemaa. Sumkinin mukaan: ”Yliopistoalue on luotu jalankulkijoiden näkökulmasta. Muiden kulkumuotojen merkitys on keskiössä siinä, että kampusalue on saavutettavissa, oli se sitten autolla julkisilla tai kevyenliikenteen keinoin, joko pyöräillen tai kävelleen. Erivärisellä asfaltoinnilla käyttäjät intuitiivisesti löytävät omat turvalliset ja tehokkaat reittinsä ilman tarpeettomia hidasteita ja risteämisiä keskenään. Fyysinen kulkuväylien erottelu luo tehokkuutta ja turvallisuutta.” (Sumkin, 2017,78)

Teemassa korostuvat ihmisisten määrä, joka antaa vihjeen alueella mahdollisesti olevista palveluista ja niistä nauttivista ihmisistä. Teemakuvaan on tuotu erotettu pyörätie, joka ohjaa liikkumista alueella ja kertoo sujuvista liikkumisen ympäristöistä. Teemakuvassa näkyvät rakennukset ovat kuitenkin luonteeltaan julkisien rakennuksien omaisia. Niitä katsomalla kampusalueen luonne säilyy edelleen opiskeluun tarkoitettuna.

Haastatteluissa suurin osa nosti positiivisena asiana kuvasta esiin erillisen pyörätien. Kaiken kaikkiaan 16/25 haastatteluun vastanneesta toi esiin pyörätien ja, että se on positiivinen ja tarpeellinen lisä kaupunkiympäristössä.

”No se nyt on ihan kiva et tos on tollanen pyöräkaista tehty erikseen, tosin usein pyöräkaistoissa on sellainen ongelma et niitä ei kunnioiteta hirveen hyvin... ja kyllähän se silleen ihan hyvin näyttää yliopistomaiselta ympäristöltä.” (H1, opiskelija, nainen, noin 27-vuotta)

Toinen haastatteluaineistosta noussut huomio liittyi teemakuvassa esitettyihin levennettyihin portaisiin, joissa ihmiset istuskelivat. Niistä ja muista teemakuvan paikoista nostettiin esiin, että ne olisivat hyviä paikkoja hengailuun. Hengailupaikkoja kaivattiin ja niitä pidettiin ulkotiloissakin tarpeellisina. Haastateltavista 8/25 nosti teemakuva 1:stä esiin ihmisten hengailuun soveltuvia paikkoja.

”Siellä on paljon vihreätä ja portaat näyttää kivalta hengailupaikalta, sitte ei mitään käryä että mikä tuo on, onks se joku kahvila? Se on totta kai, kahvilat on kampuksen lähellä aina kivoja, jos on vaikka kaks tuntia eikä jaksa lähteä 3 kilometriä kotiin niin kahvilat on aina kivoja.” (H11, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

Teemakuvassa näkyvät rakennukset olivat monien mielestä matalanoloisia ja jopa rumia. Rakennukset ilmentävät omaa aikaansa ja kuvassa näkyvä Tampereen yliopiston päärakennuksen ilme oli 5/25 haastateltavien mielestä jollainlailla huono.

”Kyllä mun mielestä Jyväskylä on viihtyisämpi, en tykkää tästä tasakattoisesta rakennuksesta, aika matala rakennus. Mut kivasti täälläkin on puita ja viheralueita.” (H14, opiskelija, nainen, noin 30-vuotta)

7.2 Viihdytään urbaanissa ympäristössä

Kuva 16 Kampuskonseptit, teemakuva 2. (kuva Heidi Sumkin)

Toinen teemakuva näyttää kampusalueen tiiviimpänä ja urbaanimpana. Sumkin nimesi teeman palveluteemaksi. Hän kuvaa teemaansa näin: ”palvelukampus on ympärivuotinen ja -kautinen alue, jossa yhdistyy lukuvuosisesonkina opiskelijoiden ja työntekijöiden toimintojen vahvistaminen, sekä alueen avaaminen muille kaupunkilaisille muiden toimintojen/palveluiden kautta. Kampuksen avaaminen

”ulkopuolisille” ja käyttäjäkunnan monipuolistaminen aktivoi kampusaluetta enemmän osaksi urbaania kaupunkiympäristöä ja tuo näkyvyyttä niin kampukselle kuin kaupungille.” (Sumkin, 2017,78)

Useat haastateltavat kertoivat teemakuvan olevan kaupunkimaisempi. Kaupunkimaisuus jakoi jonkin verran mielipiteitä ja osalle se tuntui olevan positiivinen ja miellyttävä ympäristö, kun taas toisille se tuntui ahtaalta ja liian tiiviiltä. Teemakuvassa kuitenkin selkein haastateltavien nostama asia oli kampuksen urbaanimpi luonne, jonka nosti esiin 20/25 vastaajasta. Urbaanimman teemakuvasta teki korkeampi ja tiiviimpi rakentaminen. Kuten muutenkin kaupunkisuunnittelussa, myös tässä aineistossa korkearakentaminen jakoi ihmisten mielipiteitä.

”Tosta tulee mieleen, et se on pääkaupunkiseutumainen, et se koko kaupunki on siinä ympärillä.” (H9, opiskelija, mies, noin 25-vuotta)

”Jostain syystä näyttää paremmalta, jotenkin tavallaan nyt hahmottaa että se on enemmän kaupungin keskellä, silleen sulautuu paremmin. Et jos toi erillinen olis irrallisena saarekkeena jossakin niin ei se olis houkutteleva.” (H12, opiskelija, mies, noin 25-vuotta)

”Jollain tapaa näyttäis olevan väärässä paikassa, jotenkin on tollaisia korkeita ja varjostavia, jotenkin vetääkö ne katseen jotenkin puoleensa.” (H21, opiskelija, nainen, noin 25-vuotta)

Toinen asia, jonka haastateltavat nostivat esiin toisessa teemakuvassa, oli kuvaan ilmestyneet patsaat. Patsaidenkin olemassaolo jakautui aineistossa. Osa ei ymmärtänyt niiden funktiota ollenkaan, kun taas toisille ne näyttäytyivät kauniina ja mielenkiintoisina. Toisessa teemakuvassa patsaat noteerasi 8/25 vastaajaa.

”Nyt se näyttää mielenkiintoisemmalta, ku täällä on tämmöisii erilaisii patsaita ja muuta kivaa, enemmän tällasii kiintopisteitä.” (H4, opiskelija, nainen, noin 20-vuotta)

”Näyttää omalla tavallaan vähän teennäiseltä, ehkä siinä halutaan tuoda sitä isommaks ja näyttävämmäks, mut tarviiko sen välttämättä olla? Tollanen taideteos näyttää hirveen teennäiseltä.” (H23, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

7.3 Piiloon vihreään keitaaseen

Kuva 17 Kampuskonseptit, teemakuva 3. (kuva Heidi Sumkin)

Kolmannessa teemakuvassa oli viety vihreyden tavoittelu tarkoituksenmukaisesti pitkälle. Vihreä keidas valtasi kampuksen, jopa niin paljon, että haastateltavat nostivat sen olleen liian pitkälle vietyä, eikä kampus enää näyttänyt opiskelupaikalta vaan puistolta. Sumkinin mukaan: ”Puistokampuksen takana on ajatus kaupunkilaisille avoimesta arboretumhenkisestä puutarhatilasta, jonne voi eksyä kulkemaan elämyksellisiä (viher)reittejä sekä muuten tutustumaan kampusalueeseen ja sen palveluihin. Ajatuksena on aktivoida kampuksen ulkotilaa niin, että panostamalla puistosuunnitteluun ja oleskelutiloihin luodaan ympäristöä, jossa nykyiset käyttäjät voivat elpyä ja taukoilla sekä että ulkopuoliset kiinnostuvat vierailemaan kampuksella jolla saadaan uutta käyttäjäkuntaa kampuksen julkisille palveluille ja toiminnoille.” (Sumkin, 2017, 78)

Puistot on totuttu erottamaan muista toiminnoista niin selkeästi, että yliopistokampuksen pihan ei aineiston mukaan nähty voivan olla teeman mukainen. Toki myös tämä jakoi mielipiteitä, joidenkin mielestä vihreyttä ja luonnonmukaisuutta ei voi koskaan olla liikaa. Puistomaisuudesta ja vihreydestä puhui 24/25 vastaajasta kolmannen teemakuvan kohdalla.

”Nyt tulee mieleen joku puisto, ei näytä koululta enää ollenkaan, voiko ikinä sanoa et on liian vihreätä, mut täs on viistetty sinne päin.” (H10, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

”Näyttää hyvin luonnonmukaiselta, vihreä kampus, ihan mukavan näköinen.” (H21, opiskelija, nainen, noin 25-vuotta)

Toinen seikka, jonka haastateltavat nostivat kolmannen teemakuvas kohdalla, oli ihmisten vähentynyt määrä. Useat ajattelivat, että luonto oli vallannut niin paljon tilaa kampuksen piha-alueelta, ettei ihmisille jäänyt enää tilaa. Vastaaajista 5/25 nosti ihmisten vähäisen määrän esiin.

”No nyt siellä on enemmän vihreitä, mut nyt siel ei oo ihmisiä niin paljon ja et se on tyhjempi myös.” (H7, opiskelija, nainen, noin 20-vuotta)

7.4 Kokemustiedon ristiriitaisuus

Jo pienen aineiston perusteella näyttää siltä, että kokemustiedon hyödyntäminen aluesuunnittelussa on hyvin haastavaa. Ihmisten mielipiteet vaihtelevat täysin vastakkaisista näkemyksistä toisiin. Kuitenkin pidetään tarpeellisenä yhä enemmän hyödyntää ja tuoda mukaan suunnitteluun alueen käyttäjät ja sitä kautta heidän kokemukset, mieltymykset, tavat ja näkemykset. Haastatteluaineistoni oli lähtökohdiltaan hyvin homogeeninen. Se koostuu lähes pelkästään nuorten opiskelijoiden haastatteluista. Tämä kertoo mielestäni erityisesti siitä, että aineistoni kuvaa yliopistokampuksien enemmistöä. Tämän päivän kampuksella suurin osa vastaantulevista on sen yliopiston opiskelijoita.

Briitta Koskiahho (2002) määrittelee suunnitteluun osallistumisen vapaaehtoiseksi ja omaehtoiseksi toiminnaksi, kun taas osallistamisessa on kyse aktiivisista toimista, joilla kansalaisia vaaditaan tai kehoitetaan osallistumaan erilaisiin yhteiskunnallisiin hankkeisiin esimerkiksi lainsäädännön perusteella (Koskiahho, 2002, 37).

Yliopistokampuksen kehittämisessä toivoisin näkeväni uudenlaisia kokeilevia tapoja löytää vuorovaikutuskanavia alueen käyttäjien ja suunnittelijoiden välille. Olisi hienoa, kun saisimme muutettua kulttuurin, jossa arkkitehdit esittelevät valmiita massoittelevia yleisölle ja niistä annetaan mahdollisuus keskustella. On kuitenkin muistettava, että vaikka käyttäjiä otettaisiin mukaan suunnittelutyöhön, ei se silti poista tuodun panoksen hyödyntämisen vaikeutta. Osallistuminen suunnitteluun ei automaattisesti johda vaikuttamiseen. Vaikka käyttäjille järjestettäisiin monipuolisia mahdollisuuksia osallistua alueiden suunnitteluun ja kertoa siitä mielipiteensä, ei se välttämättä tarkoita, että heidän panoksensa näkyisi alueen toteutuksessa niin paljon kuin he itse toivoisivat. (Lehtomäki, 2015, 10.) Juuri kokemustiedon ristiriitaisuus tekee siitä vaikeasti hallittavan ja hyödynnettävän.

Osallisuus on kokemus siitä, että omalla mielipiteellä on merkitystä ja että siitä kannattaa kertoa (Niiranen, 2014, 2). Parhaimmillaan hyvin suunniteltu osallistumishanke parantaa kahden osapuolen välistä luottamusta ja ymmärrystä. Luodaan arvolupauksia, jotka ovat helppo lunastaa. (Niiranen, 2014.)

Jo tämän tutkimuksen perusjoukon kesken sain kirjavuutta keräämääni kokemustietoon ja näkemyksiin teemakuvista. Minkälaisia vastaukset olisivatkaan, jos kampuksella olisi hyvin heterogeeninen joukko ihmisiä, joilla olisi aivan erilaiset tarpeet, mieltymykset ja kokemukset elämästä? Mitä erilaisempia toimintoja tuodaan kampuksille, sitä heterogeenisemmaksi alueen käyttäjäjoukko kasvaa. Samalla kun käyttäjäjoukko muuttuu heterogeenisemmaksi, myös heidän tarpeensa muuttuvat moninaisemmiksi. Ehkä juuri siksi kampusalueet voisivatkin lähinnä tarjota moninaisen toiminnan sallivan areenan, joka jättää tilaa erilaisuudelle ja ihmisten omasta toiminnasta kumpuavalle aktiivisuudelle. Ympäristösuunnittelun tutkimuksessa voidaan soveltaa toimintamallien teoriaa. Teorian mukaan ympäristön ominaisuudet ja erityispiirteet eivät riitä alueen kuvaamiseen, vaan niiden lisäksi tarvitaan lisätietoa ihmisten toiminnasta, erityisesti ympäristön ja ihmisten toiminnan yhdistämisestä. Tällöin eri toimintamalleja muodostamalla voidaan suunnittelussa vertailla erilaisten vaihtoehtojen vaikutuksia alueen toiminnallisuuteen eri käyttäjäryhmissä. (Syvärinen, 1981, 44)

8 Ihan viihtyisä kampus

Pääsääntöisesti aineistoni mukaan tutkittuja yliopistokampuksia pidetään ihan viihtyisinä, mukavina ja kompakteina. Haastattelun alussa pyysin haastateltavaa kuvailemaan kampusta ja lähes kaikki vastaajat kuvailivat kampustaan positiivisella sävyllä.

”Tää on ihan viihtyisä, täällä on paljon tilaa istua ja opiskella, ihan hyvä.” (H5, opiskelija, nainen, noin 20-vuotta)

Analyysin tulos herättää kysymyksen, vaikuttaako positiiviseen vastaukseen yleinen halu kuvata oma kampus vieraalle positiivisessa valossa? Haastatteleman ihmisen olivat pääsääntöisesti kyseisen kampuksen opiskelijoita, jotka olivat valinneet opintojensa suorittamispaikaksi kyseisen yliopiston. Pohdin, onko meillä pääsääntöisesti tarve puolustaa omia valintojamme ja siksi myös lähtökohtaisesti kehumme kampustamme. Toki tutkimani yliopistokampukset ovat myös minun mielestä todella kauniita ja toimivia kokonaisuuksia, joten en halua vastauksia kyseenalaistaa. Vastauksien samankaltaisuus oli seikka joka kuitenkin yllätti minut. Tässä saattaa vaikuttaa myös samankaltainen huomio, joka on tehty tutkittaessa asuinalueiden positiivisiksi ja negatiivisiksi koettuja paikkoja. Aukkailla on havaittu taipumus merkitä negatiivisiksi koetut asiat kauas kodista. (Kytä, 2009)

Hakiessani vastausta kolmanteen tutkimuskysymykseeni, tarkoitukseni oli asettaa aineistossani esitettyjen kampuksien kuvailut ja niiden positiivinen tai negatiivinen sävy vastapariksi kysymykseen, viettääkö haastateltu vapaa-aikaansa kampuksella. Jos kuvailussa nostetaan positiivisesti esiin kampuksen ominaispiirteitä ja nostetaan suoraan kuvailussa Speekin teemoihin soveltuvia ominaisuuksia, tulisi sen näkyä kampuksella viihtymisessä ja siten, oletukseni mukaan myös siinä, viettääkö haastateltava kampuksella vapaa-aikaansa. Yllätyin kuinka positiivisia kuvailut olivat ja siksi en saanut juurikaan sitä kautta tukea vertailuun ketkä viettää kampuksilla vapaa-aikaa ja ketkä eivät. Kahta vastausta lukuun ottamatta kaikki kuvailivat kampustaan positiivisissa sävyssä.

Kysymys vapaa-ajan vietosta kuitenkin jakoi aineistoani tasaisesti, joten jos vapaa-ajan vietto indikoi viihtymisestä kampuksella, tulee tähän väliin muita selittäviä tekijöitä,

jotka vaikuttavat enemmän vapaa-ajan viettämiseen kampuksella, kuin se miten kivana ja viihtyisänä sitä kertomansa mukaan pitää. Tämä saattaa liittyä aineistossani toistuneeseen teemaan siitä, suhtautuuko haastateltava opiskeluihinsa työnomaisesti. Jos vastaaja suhtautui opintoihinsa, kuten työssäkäyntiin hän haluaa tulkintani mukaan selkeästi erottaa opiskelupaikan ja vapaa-ajanviettopaikan toisistaan. Useammat nostivat jollain ilmaisulla esiin asenteen, että yliopistokampus on opiskelua varten ja vapaa-ajanviettopaikat ovat muualla. En kuitenkaan kysynyt haastatteluiden aikana vastaajan suhtautumista opintoihin, jolloin en voi vetää johtopäätöstä siitä, onko suhtautuminen todella selittävä tekijä kampuksella vapaa-aikaansa viettävien ja ei viettävien kesken.

”[Vapaa-ajanvietosta kampuksella] Mielenkiintoinen kysymys, kyllä tääl voi viettää hyvin vapaa-aikaa, tääl on näitä paikkoja missä olla, mutta mä kyllä enemmän oon, et tänne tullaan, mä opiskelin ennen himassa ja se vähän kärsi siinä ku on erilaisii houkutuksia ja sitte mä oon aatellu et tää on puhtaasti, et tänne tullaan opiskeleen ja sit leimataan ittensä ulos ja lähetään viettään vapaa-aikaa. Tää on opiskelu ja työpaikka. ” (H8, opiskelija, mies, noin 30-vuotta)

Mielenkiintoista onkin pohtia sitä, miten erilailla kampuksella oleiluun suhtautuvat käyttäjät tulisi huomioida kampusten kehittämisessä. Se osa kampuksen käyttäjistä, jotka mielellään viettävät vapaa-aikaansa kampuksella kaipaavat varmasti erityyisiä tilaratkaisuja ja palveluita. Mieleen tulee myös jatkokysymys, voimmeko käveltävyyden teemoihin panostavalla suunnittelulla vaikuttaa heidän, jotka selkeästi erottavat vapaa-ajanvieton opinnoista ja kampuksesta, tulevaisuuden käyttäytymiseen kampuksilla. Mitkä ovat niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, miksi ihminen haluaa erottaa työn ja vapaa-ajan toisistaan?

Viihtyisän kampuksen pohdinnan yhteydessä on mielenkiintoista nostaa esiin Speckin määrittelemät käveltävyyden laatu-ulottuvuudet. Pyrin löytämään yhtymäkohtia niistä kampuksen käveltävyyden kokemiseen ja viihtyisänä koetun kampuksen ympäristöä tarkastelemalla.

Hyödyllisyyden laatu-ulottuvuus liittyi aluesuunnittelussa käyttötapojen sekoittamiseen ja autoilun vähentämiseen. Tutkimukseni analyysin mukaan Jyväskylässä koettiin autoilun ja muiden liikkumismuotojen kaipaavan selkeyttämistä.

Yleisesti en kokenut autoilun näyttelevän suurta roolia kampuksilla liikuttaessa tai haastatteluiden yhteydessä. Tutkimani kampukset ovat hyvin kompakteja pinta-alaltaan. Niille saavutaan mahdollisesti autolla, mutta autojen parkkialueet oli sijoitettu pääsääntöisesti kampuksien laiduille. Käyttötapojen sekoittaminen on mielestäni mielenkiintoisempi ja ajankohtaisempi osa-alue pohtia kampuksien kehittämisen yhteydessä. Käyttötapojen sekoittaminen tuo lisää ihmisiä kampuksien alueille ja ihmisten suurempi joukko tukee monipuolisempien palveluiden syntymistä. Tämä taas edelleen edesauttaa uusien ihmisten houkuttelemisessa alueelle. Käyttötapojen sekoittaminen saattaa tulevaisuudessa tarkoittaa sitä, että kampuksilla myös asutaan. Pohdin aineistoni lähtökohdista sitä, ovatko kampuksien tulevat asuinrakennukset opiskelijoille suunnattuja vai kaikille avoimesti tarjolla. Sillä haastatteluiden yhteydessä nousi esiin usein näkökulma, että kun puhuimme mahdollisesta asumisesta kampuksella, usein haastateltava automaattisesti oletti sen olevan opiskelijoille suunnattua. Kun asiaa ajattelee kampuksien elävöittämisen ja monipuolistamisen kannalta, olisi ehkä suotavaa sekoittaa myös mahdollisessa asumisessa eri ihmisryhmät ja pyrkiä tarjoamaan laajalle asukasrakenteelle houkuttelevia asuntoja.

”[Asuisitko kampuksella] Henkilökohtaisesti en ite, mutta kyllähän se monelle muulle helpottais. Kyllähän ne on vissiin rakentamassa tähän viereen, tohon alikulkutunnelin toiselle puolelle mistä lähtee noi ammattikoulurakennukset pois. Ite en asuis, oon tottunut asumaan silleen ettei ihan tässä suoraan alueella, mutta kyllä se varmaan jollekin olis helppoo.” (H24, mies, noin 30-vuotta, opiskelija)

Turvallisuus on toinen laatu-ulottuvuus, joka on syytä käydä huolella läpi, kun kampuksien ympäristöjä suunnitellaan käveltävyyden parantamiseksi. Tutkimillani kampuksilla koettiin kampuksien ympäristö hyvin turvalliseksi. Pääsääntöisesti kaikki haastattelemani ihmiset kuvittelivat voivansa liikkua kampuksella mihin kellon aikaan tahansa. Joidenkin mielestä metsittyneet reuna-alueet saattoivat luoda hieman turvattoman tunteen. Valaistus on toinen asia, joka saattaa vaikuttaa turvallisuuden tunteen kokemiseen, mutta aineistossani se ei noussut yhtä voimakkaasti, kun esimerkiksi edellä esitetyn Dalhousien yliopiston tapauksessa. Turvallisuuden laatu-ulottuvuuteen liittyy vahvasti liikkuminen ja sen kokeminen turvalliseksi. Tähän Speck liittää esimerkiksi pyöräilijöiden omat kaistat, joita Sumkinin teemakuvissa olikin

esitetty. Näitä kuvissa esitettyjä pyöräkaistoja haastateltavat pitivät pääsääntöisesti positiivisina ja tavoiteltavina.

”[Kampuksella liikkuminen yöllä] Joo liikkuisin, olen monesti mennytkin läpi yöllä.”
(H17, nainen, noin 25-vuotta, opiskelija)

”[Teemakuvasta 1] No pyörille on laitettu oma pyörätie, sit luultavasti toi kaikki muu on jalankululle, et hyvin, sit tossa on näköjään oleskelutilaa portaat, onks tuo kahvila, joo-o näyttäis olla oikeen kompakti ja pyörillekin on tuolla paikkoja” (H15, nainen, noin 30-vuotta, opiskelija)

Mukavuuden laatu-ulottavuus liittyy pitkälti tilojen muotoiluun ja vihreyteen. Tilojen muotoilu ei niinkään noussut haastatteluaineistoissa esiin, mutta vihreyteen todella kiinnitettiin huomiota niin Sumkinin teemakuvissa ja kampuksien nykytilanteessa. Itse asiassa heti ensimmäisissä kuvailuissa suuri osa haastateltuja nosti esiin, että he pitivät kampustaan hyvin viihtyisänä ja vihreänä. Vihreys näyttää olevan hyvällä mallilla miettien nykytilannetta tutkituilla kampuksilla. Vaikka kampukset ovat keskustojen välittömässä läheisyydessä, on niissä pääsääntöisesti suurehkot tontit, jotka on väljästi rakennettu. Joensuu oli ainoa kampus, jossa haastatteluissa nousi esiin, että ulkotiloissa ei nykytilanteessa ole puistomaisia oleskelutiloja. Näitä sinne aineistoni mukaan kaivattaisiin. Vaikka tutkimani kampukset olivatkin nykyisin hyvinkin vihreitä, on syytä muistaa, että niille ollaan mahdollisesti suunnittelemassa hyvinkin voimakkaasti lisärakentamista ja tiivistämistä. Tässä yhteydessä voimme pohtia, mikä on tulevaisuuden tehostetussa maankäytössä vihreyden osuus kampuksien ympäristöissä. Ehkä voimmekin tämän aineiston perusteella huomata vihreyden merkityksen kampuksien käyttäjille ja sen kuinka laajasti se liitetään kampuksen ympäristön viihtyisäksi kokemiseen. Tämän toivoisin myös jatkossa näkyvän kampuksien ympäristössä. Vihreyden ei tarvitse olla laajoja puistomaisia kenttiä yliopiston rakennuksien välissä, se voi hyvinkin olla vaikka viherseiniä ja viherkattoja, kauniita yksittäisiä puita, joita vaikka valaistaan talvella ja kaupunkiviljelylaatikoita kampuksen oleskelupaikoissa tai ravintoloiden yhteydessä.

”[Kampuksen kuvailua] Tää on hyvin viihtyisä ja tos on kiva ku tos on meri ja kumminki vihreätä, tosi hyvä ja kompakti paikka, ei oo hajoitettu mitenkään pitkälle

matkalle tätä, vaan luentosalit ja opiskelut löytyy tästä.” (H8, mies, noin 30-vuotta, opiskelija)

Mielenkiintoisuus on laatu-ulottuvuuksista viimeinen. Se liittyy pääsääntöisesti huokoisien julkisivujen suosimiseen ja siten siihen, että tiloissa tarjottaisiin aina jotain uutta ja mielenkiintoista katseltavaa, kun siellä liikutaan ja oleskellaan. Mielenkiintoisen katseltavan tuominen kampuksille voisi olla myös tilataide esimerkiksi erilaiset patsaat, joita Sumkinin teemakuvissa oli myös esitetty. Haastateltavat kokivat patsaiden tuomisen kampuksille eri tavoin. Toiset pitivät niitä lähinnä turhina ja toiset kokivat niiden lähes kuuluvan kampuksien ympäristöön.

”[Teemakuva 2]... Tähän on laitettu erilaista taidetta, ne on aina aika hauskoja....”
(H2, nainen, noin 50-vuotta, opiskelija)

Yksi mielenkiintoiseksi nimetyn laatu-ulottavuuden opeista oli valita ja priorisoida kohteet, joihin resursseja suunnataan, kun pyritään parantamaan alueellista käveltävyyttä. Tämä on mielestäni syytä huomioida kaikkien kampuksien kehittämisen suunnittelussa.

Voimme lopuksi pohtia näiden kaupunkisuunnitteluun luotujen laatu-ulottuvuuksien relevanttiutta ja toimivuutta kampuksien kehittämisen kontekstissa. Tutkimukseni edetessä mieleeni on noussut yhä vahvemmin näkemys siitä, että kampuksien kehittämisessä ja elävöittämisessä on syytä tarkastella myös ns. yleisten alueiden tilaa käveltävyyden osa-alueiden kannalta. Haastatteluaineistoni mukaan ihmiset pitävät tärkeänä kampuksien tarjoamia yleisiä oleskelupaikkoja ja viihtyisyyttä. Tältä kannalta voisin katsoa ainakin tärkeäksi panostaa käveltävyyden nostamiin teemakokonaisuuksiin, mutta millä lailla ja missäkin yhteydessä, on toinen seikka. Tämän tarkastelun perusteella käveltävyys kattaa todella laajoja kokonaisuuksia, joista osa sopii suoraan kampusalueiden tarkasteluun ja toiset hieman muunneltuina. Käveltävyyden laatu-ulottuvuuksista voimme nostaa pääajatuksen, mutta ehkä ei ole tarpeen noudattaa jokaista teemakokonaisuuden alle luotua askelta orjallisesti. Loppujen lopuksi käveltävyyden tutkiminen nostaa tärkeitä asiakokonaisuuksia suunnittelun yhteyteen ja mikäli vielä saatamme kokemustiedon hyödyntämisen tuotua osaksi suunnittelun toteuttamista, olemme varmasti matkalla kohti elinvoimaisempia ja houkuttelevampia kampuksia.

9 Kaupunkilaisten kampus

Jaettujen merkityksien välityksellä kampuksella oleskelevien välille voi muodostua me-henki ja niin sanottu aluetietoisuus. Aluetietoisuus voi antaa opiskelijoille ja muille käyttäjille tunteen siitä, millainen meidän kampuksemme on verrattuna muiden kampuksiin. Tutkimuksessani en havainnut vahvaa omaleimaisuutta tutkittujen kampuksien käyttäjien keskuudessa. Kaikkien haastateltavien piti miettiä jonkin aikaa kysymykseen, mikä meidän kampuksessa on erityistä, mikä erottaa sen muista kampuksista. Lopulta hyvin suuren joukon (36 % vastaajista) vastaus oli saman tyyppinen. Meidän kampuksella rakennukset ovat lähellä toisiaan, eikä ripoteltuina pitkin kaupunkia. Tämä oli mielenkiintoinen seikka ja mieleeni nouseekin kysymys, onko olemassa joku yleinen kampuslegenda, että opinnot ja kampukset olisi hajautettu yleensä pitkin kaupunkia? Kaikissa tutkituissa kampuksissa ajateltiin, tutkimusaineistoni perusteella, että oma kampus on tästä erityinen, että opinnot ovat lähellä toisiaan sijaitsevilla kampusrakennuksissa.

Kampusten vertailussa lähdin olettamuksesta, että mikäli kampuksen alueella on panostettu käveltävyyden teemoihin, on sillä vaikutusta ihmisten siellä viihtymiseen ja oleskeluun. Jos tarkastelemme ulkotiloja ja niissä olevia oleskelupaikkoja, en aineistostani saa tukea tälle olettamukselle. Joensuu oli ainut kampus, jossa selkeästi haastatteluissa nousi esiin ulkona sijaitsevien oleskelupaikkojen puute. Kuitenkin Joensuussa yli puolet vastaajista kertoi viettävänsä jossain määrin vapaa-aikaa kampuksella myös opintojen ulkopuolisena aikana, joka mielestäni hyvin kertoo kampuksella viihtymisestä. Kahdella tutkimallani kampuksella, Tampereella ja Jyväskylässä, haastatteleistani henkilöistä ei yksikään kertonut viettävänsä vapaa-aikaa kampuksella opintojen ulkopuolisena aikana. Pääsääntöisesti koko aineistossani näytti nousevan useimpien opiskelijoiden suhtautuvan opintoihin ja sitä kautta kampuksella olemiseen työnä ja se haluttiin erottaa selkeästi vapaa-ajasta. Yleensä he olivat myös sitä mieltä, että eivät voisi kuvitella asuvansa kampusalueella, jos siellä olisi asuintaloja. Aineisto kattoi jokaiselta kampukselta vain viisi satunnaista ohikulkijaa, joista suurin osa oli yliopiston opiskelijoita, joten en voi koko yliopistokampusta kattavia johtopäätöksiä aineistoni perusteella vetää. Mielenkiintoista kuitenkin oli huomata, kuinka kaikilla kampuksilla käydyt haastattelut

tuntuivat koostuvan samantyyppisistä vastauksista, vaikka kampukset antoivat tutkijalle erityyppisen kuvan luonteestaan. Vaikka vastauksissa oli samantyyllisiä linjoja eri kampusalueilta kerätyissä haastatteluissa, oli haastateltavien vastauksissa myös täysin päinvastaisia vastauksia. Erityisesti Heidi Sumkinin laatimia luonnoskuvia näytettäessä, nousi esiin ihmisten erityyppiset mieltymykset ja näkemykset. Tämä tuo esiin aluesuunnitteluun vahvasti liittyvän haasteen, miten voidaan suunnitella yhteisiä alueita yhdessä, kun ihmisten tarpeet ja näkemykset eroavat niin suuresti toisistaan? Ihmiset kaipaavat arkiympäristöönsä erityyppisiä toimintoja ja ihmisille eri asiat näyttäytyvät esteettisesti miellyttävinä. Haastatteluissa toiset nostivat esiin taiteen merkityksen tilassa viihtymisen kannalta, ja toiset eivät voi ymmärtää siihen käytettävän minkäänlaisia resursseja. Miten aluesuunnittelijan tulisi toimia tällaisessa ristiriitojen värittämässä palapelissä? Vai onko vain myönnettävä, ettei koskaan voida kaikkia miellyttää ja pysytään turvallisella kompromissien suunnittelualueella. Kompromissit kuitenkin kaupunki- tai kampussuunnittelussa tarkoittaa pahimmillaan beigeä, mitänsanomatonta tilaa, joka ei aiheuta reaktioita suuntaan tai toiseen eikä innosta tilan käyttäjä viihtymään siellä.

Joensuun yliopistokampusta tarkasteltaessa kartalta, ei voi olla huomaamatta aluetta halkovaa tietä. Tie tuntuu alkuolettamuksen perusteella olevan negatiivinen asia, joka varmasti vaikuttaa opiskelijoiden arkeen ja liikkumiseen kampuksen alueella. Aineistossani, joka toki on suppea, ei kuitenkaan nouse tie ja sen estemäinen olemus opiskelijoiden arkeen vaikuttavana tai kampuksen ulkotiloja määrittelevänä millään lailla. Tämä on jälleen muistutus, ettei karttatasoa tutkimalla päästä arjen käytäntöihin välttämättä kiinni. Kartta ei kerro kokemuksista.

Voidaanko lopulta käveltävyyden teemoihin panostamalla lisätä viihtymistä kampusalueilla ja siten elävöittää kampuksia? Tämän kysymyksen vastaus jää vielä odottamaan seuraavia tutkimuksia ja laajempia aineistoja. Tämän kysymyksen parissa olisi mielenkiintoista viettää vielä aikaa ja tutkia sitä syvemmin ja laajemmin, mutta sitä ennen olisi vastattava kysymykseen, keiden haluamme yliopistokampuksia elävöittävän? Oma aineistoni koostui pääasiassa opiskelijoiden haastatteluista. Tämä aineisto ei anna vastauksia muiden käyttäjien kokemuksista kampuksista tai mihin suuntaan heidän näkemyksen mukaan niitä olisi kehitettävä. Jatkotutkimuksessa olisikin mielenkiintoista kerätä aineistoa kampusalueen potentiaalisilta käyttäjiltä.

Kampusalueen elävöittämisessä ja uusien ihmisten houkuttelemisessa alueelle on muutenkin tarpeen tarkastella potentiaalisia tulevaisuuden käyttäjiä. Useiden tutkimusten mukaan julkisille aukioille tai puistoihin kävellään lähiympäristöstä noin 4 minuutin matkan alueelta. (Marcus, 1997) Minkälaisia ihmisiä kampuksen ympäristössä liikkuu?

Voidaanko viihtyisyyttä nostamalla saada kampuksien käyttäjien keskuudessa hyväksyvämpi ilmapiiri nostaa kiinteistön rakennustehokkuutta? Tämä oli taustaolettamukseni työhön lähdettäessä. Uskoin, että jos emme kampuskiinteistöjen kehittämisessä vain keskity saataviin kerrosaloihin ja uusiin toimintoihin alueella, vaan panostaisimme myös ruohonjuuritason eli käyttäjien viihtymiseen, luomme hyväksyvämpää ilmapiiriä tehostaa kiinteistön käyttöä. Tutkimukseni edetessä ja kampuksien käyttäjien kanssa keskusteltaessa, huomasin yhä vahvemmin, että käyttäjien arjen sujuvuus on merkittävässä roolissa kampuksen toiminnoista puhuttaessa. Sujuvuus on merkittävä teema myös käveltävyyden laatu-ulottuvuuksissa. Arjen ja siinä tehtävien toimintojen täytyy olla miellyttäviä, tarkoituksenmukaisia ja sujuvia.

Näkisin, että käveltävyyden teemoista toimintojen monipuolistaminen, saattaa olla avain ihmisten houkuttelemiseksi kampuksille ja niiden muovaamisessa kaupunkilaisten olohuoneiksi. Aineistossani yliopistojen vetovoimaisuus opiskelijoille näyttää kuitenkin liittyvän tarjolla oleviin opintoihin ja niiden houkuttelevuuteen. Kampuksen palvelut tai mielenkiintoiset tilat ovat opiskelijoille joko mukava lisä tai harmillinen puute. Kuitenkin palveluiden monipuolistamiseen ja niin ulko- kuin sisätilojen mielenkiintoisuuteen panostaminen saattaa kampuksen sijaintikaupungissa olla tärkeä kehityskohde muiden kuin opiskelijoiden houkuttelemisessa alueelle. Aineistossani nostettiin esiin myös tulevaisuuden kuva, jossa opiskelu tapahtuu enemmän ja enemmän sähköisesti paikasta riippumatta. Tämä ajatuspolku tuo mielenkiintoisesti myös saman kysymyksen äärelle, keiden paikka tulevaisuuden yliopistokampukset ovat? Toivoisin niiden olevan paikkoja, joissa uudet ideat syntyvät ja yllättävät tahot kohtaavat. Miten houkuttelisimme tutkijat ja toteuttajat samaan paikkaan, jolloin näiden erillisten tahojen välille voitaisiin saada hienoja yhteistyömahdollisuuksia? Tähän on mielestäni ainakin yksi vastaus. Paikassa pitää viihtyä, siellä pitää olla oikeanlaista pöhinää.

LÄHTEET

Angelidis, Christine, Candlish Jared, Haynes, Jillian, Holder, Alex, Smith, Olivia, Ashley, Hillary, 11/2014. Studley Campus Walkability Assessment, ENVIS 3502: Campus as a Living Lab. PDF-tiedosto. <https://www.dal.ca/content/dam/dalhousie/pdf/science/environmental-science-program/ENVIS%203502%20projects/2014/StudleyCampusWalkabilityAssessment.pdf>. Luettu 11.2.2017. Päivitystietoja ei saatavilla.

Anttiroiko, Ari-Veikko, 2010. Luova kaupunkikehittäminen; kaupunkikonseptit innovatiivisen kaupunkikehittämisen apuna, Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö, Sente-julkaisu 32/2010, Tampereen yliopisto.

Aura, Seppo, Horelli, Liisa, Korpela, Kalevi, 1997. Ympäristöpsykologian perusteet.

Bacon, Edmund, 1967. Design of cities, London: Thames & Hudson.

Gehl, Jan, 1987. Life Between Buildings: Using Public Space, New York: Van Nostrand Reinhold.

Gibson, J.J., 1979. The Ecological Approach to Visual Perception. Houghton Mifflin, London.

Haarni, Tuukka, 1999. Urbaanit epifyytit- kaupunkiviidakon päällyskasvusto. Teoksessa Lehtovuori, Panu (toim.) Näkyvän taa, Helsinkiläistä kaupunkitutkimusta, Helsinki, Tietokeskus.

Hyökki, Satu, Kaikonen, Hannu, Nenonen, Suvi, 2015. Mun, sun, meitin kampus- Lahden kampuskehitys. Teoksessa Nenonen, Suvi, Kärnä, Sami, Junnonen, Juha-Matti, Tähtinen, Sari, Sandström, Niclas (Toim.) Oppiva kampus, How to co-create campus?, Juvenes Print, Tampere.

Häkli, Jouni, 1999. Meta Hodos: Johdatus ihmismaantieteeseen, Vastapaino, Tampere.

Ittelson, William H., 1978. Environmental Preception and Urban Experience, Environment and Behavior, vol. 10, No. 2, June 1978, Sage Publications, Inc.

Koskiahho, Briitta, 2002. Onko osallisuus vahvaa demokratiaa? Maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisesta. Teoksessa Bäcklund, Pia, Häkli, Jouni & Schulman, Harry (toim.) Osalliset ja osaajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Gaudeamus. Helsinki.

Kuoppa, Jenni, 2016. Kävelyn lupaukset kaupungissa; Kolme tapausta kävelijöiden arjesta ja kokemuksista sekä kaupunkisuunnittelusta, Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto.

Kuoppa, Jenni, 5/2016. Käveltävyyden jäljillä –mittareita ja arjessa elettyä kaupunkia. Liikunta & Tiede no. 53. PDF-tiedosto. http://www.lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt_5-16_27-31_lowres.pdf. Luettu 6.2.2017. Päivitystietoja ei saatavilla.

Kyttä, Marketta, Kahila, Maarit, 2006. PehmoGIS Elinympäristön koetun laadun kartoittajana, Teknillinen korkeakoulu, Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus ja koulutuskeskus, Arkkitehtiosasto.

Kyttä, Marketta, Kahila, Maarit, Bronberg, Anna, Tynnilä, Jaana, 2009. Laatu kokemuksina. Teoksessa Staffans, Aija, Väyrynen, Erja (toim.), Oppiva kaupunkisuunnittelu, Teknillinen korkeakoulu, Arkkitehtuurin laitos, Arkkitehtuurin julkaisuja 2009/98.

Lehtomäki, Eeva, 2015. Kansalaisten osallistumismahdollisuuksien kehitys Helsingin rantojen suunnittelussa. pro gradu –tutkielma. PDF-tiedosto. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97058/GRADU-1431417143.pdf?sequence=1>. Luettu 12.3.2016. Päivitystietoja ei saatavilla.

Marcus, Clare Cooper, Francis, Carolyn, 1997. People Places, Design Guidelines for Urban Open Space, second edition, Departments of Architecture and Landscape Architecture, University of California, Berkeley, John Wiley & Sons, inc.

McMahon, Edward T., 1999. Smart Growth Trends, Planning Commissioners Journal, no:33/1999.

Mitchell, Don, 1995. The end of public space? People's park, definitions of public and democracy, Annals of the Association of American Geographers 85(1).

Montgomery, Charles, 2013. Happy City: Transforming Our Lives Through Urban Desing. Penguin Books.

Niiranen, Vuokko 2014. Osallistava kaupunkisuunnittelu: Lyhyt oppimäärä kaavoittajille. HUBJyväskylä. Esityskalvot. Julkaistu 12.2.2014. Luettu 12.1.2016. Päivitystietoja ei saatavilla.

Park, Sungjin, 2008. Defining, Measuring, and Evaluating Path Walkability, and Testing Its Impacts on Transit Users' Mode Choice and Walking Distance to the Station. UMI Microform 3331760.

Saarikangas, Kirsi, 2006. Eletyt tilat ja sukupuoli. Asukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1099.

Southworth, Michael, 2005. Designing the walkable city, Journal of Urban Planning and Development, vol.131(4).

Speck, Jeff, 2012. Walkable City; How downtown can save America, one step at a time. North Point Press, a Division of Farrar, Straus and Giroux, New York.

Sumkin, Heidi, 2017. Kohti urbaania kampusta. Case Tampereen yliopisto, Diplomityö, Tampereen teknillinen yliopisto.

Syvärinen, Matti, 1981. Ympäristöpsykologia ja toimintamallien teoria, Tampereen yliopiston psykologian laitoksen tutkimuksia 122.

Tampereen kampusstrategia, <http://sykoy.fi/wp-content/uploads/tampereen-yliopisto-kampusstrategia.pdf>, viitattu 15.8.2016

Trancik, Roger, 1986. Finding Lost Space, Theories of Urban Design, John Wiley & Sons, Inc.

Tullinalueen yleissuunnitelma, suunnitelmaraportti, Tampereen kaupunki, Sito, Arkkitehdit MY, 22.2.2016.

Vuolteenaho, Jani, 2005. Kaupunkitilan elävöittäminen: jälkimodernin muutoksen megatrendeistä Oulun kävelykadulle, Terra 117:2.

Walk Score ® , www-sivusto, <https://www.walkscore.com>, käyty 11.2.2017.

LIITTEET

Liite 1 Haastattelukysymykset

Liite 1

Haastattelukysymykset

Taustatiedot:

1. Oletko opiskelija vai henkilökuntaa vai oletko ohikulkumatalla?
2. Kuinka tuttu kampusalue on, kuinka usein tällä kampusalueella liikut?
Onko haastateltava paikkakunnalta kotoisin vai ulkopaikkakuntalainen?
Onko haastateltava ensimmäisen vuoden opiskelija vai vanhempi?

Yleistä:

3. Kuvailisitko tätä kampusaluetta?

Hyödyllisyys:

4. Millaisia erilaisia palveluita ja tilojen käyttötapoja tämä kampusalue tarjoaa...koetko ne riittäviksi?
5. Miten yleensä saavut kampusalueelle?
6. Onko kampusalueelle helppo saapua?
7. Onko liikkuminen kampusalueella sujuvaa?

Turvallisuus:

8. Onko kampusalueella eri kulkumuodoilla liikkuminen erotettu selkeästi?
9. Liikkuisitko kampusalueella mihin kellon aikaan tahansa?

Mukavuus:

10. Miten viihtyisinä pidät kampusalueen ulkotiloja? Mikä niistä tekee viihtyisiä (tai ei tee)?
11. Vietätkö täällä aikaa ystävien kanssa? Missä?
12. Vietätkö täällä aikaa opintojen tai työajan ulkopuolisena aikana?

Mielenkiintoisuus:

13. Jos sinun pitäisi nimetä muutama asia, josta et pidä ja pidät tässä kampusalueessa, mitä nostaisit esiin?

14. Onko tässä kampuksessa jotain erityistä, joka erottaa sen muista suomen kampuksista?

Virikekuvia

15. mitä ajatuksia nämä kuvat herättävät? Miltä liikkuminen, rakennukset, ulkotilat ym. näissä näyttävät?

Tulevaisuus:

16. Millaisena näet tulevaisuuden yliopiston?

17. Mitä yliopiston kampusalueen pitäisi tarjota juuri sinulle, että tulisit tänne muuta kuin opiskelua/työtä varten?

18. Voisitko kuvitella asuvasi kampusalueella?